

**Instrukcja
stosowania języka haseł przedmiotowych Biblioteki Narodowej
w „Bibliografii województwa mazowieckiego”**

Opracowała
Helena Skrzeczkowska

Warszawa 2014

1. Wstęp

Podstawę opracowania przedmiotowego w „Bibliografii województwa mazowieckiego” stanowi *Słownik haseł przedmiotowych Biblioteki Narodowej*.

Baza Słownika zawiera rekordy kartoteki haseł przedmiotowych, wzajemnie powiązanych relacjami nadrzędności TS (termin szerszy), podrzędności TW (termin węższy) oraz kojarzeniowymi TK (termin skojarzony), wprowadzonymi w odpowiednie pola i podpola formatu MARC 21 dla kartotek haseł wzorcowych. Powiązania między tematami tworzą w katalogu biblioteki odsyłacze, pomocne w wyszukiwaniu w indeksie przedmiotowym.

Instrukcja przedstawia: wiadomości ogólne dotyczące tematów i określników, a także wzory opracowania dokumentów. W Instrukcji przyjęto założenie zastosowania w jak najszerszym zakresie metodyki JHP BN, jednocześnie uwzględniając potrzeby bazy bibliograficznej, nie obsługiwanej kartoteką haseł przedmiotowych.

W opracowaniu dokumentów zaleca się przeglądanie Katalogu on-line Biblioteki na Koszykowej <http://www.koszykowa.pl>, w którym znaleźć można hasła rozwinięte. W rekordach bibliograficznych znajdują się pełne opisy przedmiotowe przedstawiające treść publikacji zbliżonych treściowo do opracowywanych dokumentów, które mogą posłużyć jako wzór.

Wskazówki metodyczne są dostępne na stronie Biblioteki Narodowej ([www.bn.org.pl/dla-bibliotekarzy/jhp-bn-\(archiwum\)/o-jhp-bn](http://www.bn.org.pl/dla-bibliotekarzy/jhp-bn-(archiwum)/o-jhp-bn)), a szczegółowe dot. „Bibliografii woj. mazowieckiego” w serwisie internetowym *Koszykowa dla bibliotekarza*, w zakładce *Mazowiecki bibliograf* <http://warsztat.koszykowa.pl/mazowiecki-bibliograf/>

2. Słownik języka haseł przedmiotowych Biblioteki Narodowej (SJHP BN)

Język haseł przedmiotowych jest językiem informacyjno-wyszukiwawczym, którego słownictwo składa się z tematów i określników - wyrażeń języka naturalnego. W słowniku tego języka wyrażenia te uporządkowane są alfabetycznie. Zdania w tym języku to hasła przedmiotowe. Hasło może składać się z samego tematu (**hasło proste**)

Bank centralny

Postawy

Etyka społeczna

lub tematu z określnikiem (-ami) (**hasło rozwinięte**).

W Związku z nami :| b20 lat Związku Pracodawców Warszawy i Mazowsza /| cpod red.
Jerzego Aleksandra Wlazło.

610 29 |a Związek Pracodawców Warszawy i Mazowsza

650 9 |a **Pracodawcy|x organizacje|z Polska|y od 1989 r.**

650 9 |a **Przedsiębiorcy|x organizacje|z Polska|y od 1989 r.**

651 9 |a **Mazowsze|x gospodarka|x organizacje|y od 1989 r.**

655 9 |a Kalendarium
655 9 |a Publicystyka polska|y 21 w.

Opis przedmiotowy (tekst wyrażony w jhp) składa się z jednego lub kilku haseł przedmiotowych. Terminy współtworzące hasło przedmiotowe reprezentują pojęcie odpowiadające przedmiotowi dokumentu i/lub istotnym jego aspektom (temat jedno- lub wielowyrazowy i określniki treściowe), a także - ewentualnie - wskazują formę wydawniczą lub piśmienniczą dokumentu (temat formalny).

Województwo mazowieckie :|b mapa administracyjno-samochodowa : skala 1:300 000
/|coprac. Polskie Przedsiębiorstwo Wydawnictw Kartograficznych im. E. Romera, S.A. ; red.:
Beata Konopska, Michał Starzewski, Cezary Mazur ; zespół red.: Jacek Sawicki [et al.].

651 9 |a **Mazowieckie, województwo (od 1999) |x komunikacja**
651 9 |a **Mazowieckie, województwo (od 1999) |x podział administracyjny**
655 9 |a **Mapy administracyjne**
655 9 |a **Mapy drogowe**

Informacja o wynikach kontroli wykonania budżetu państwa w 2006 roku.|nCz.
85/14,|pWojewództwo mazowieckie /|cNajwyższa Izba Kontroli Delegatura w Warszawie.

650 9|a **Budżet państwowy|x kontrola|z Polska|y 21 w.**
651 9|a **Mazowieckie, województwo (od 1999)|x finanse**
655 9|a **Dane statystyczne**

Tendencje i kierunki rozwoju subregionu siedleckiego /|c[red. Kinga Stanek ; Mazowieckie
Biuro Planowania Regionalnego w Warszawie].

651 9|a **Siedlce (okręg)|x gospodarka|y 21 w.**
655 9|a **Materiały konferencyjne**

W ujęciu modelowym hasło przedmiotowe winno wyrażać przedmiot dokumentu oraz istotne cechy, które ten przedmiot charakteryzują. Gdy sam temat ma znaczenie zbyt ogólne, pomija istotne aspekty, wówczas dodajemy określniki; gdy i to nie wystarcza - wprowadzamy temat bardziej szczegółowy. Pewien stopień uogólnienia jest jednak niezbędny. Stopień uogólnienia zależy od ogólnych zasad jhp, zasobu słownictwa, reguł jego uzupełniania, a także zasad metodyki tematowania.

Hasło przedmiotowe rozwinięte ma stałą strukturę:

Temat (dopowiedzenie) / **określnik jednostkowy** / **określniki ogólne** / **określnik geograficzny** / **określnik chronologiczny**

Przykładowa lista haseł rozwiniętych zaczerpniętych z indeksu przedmiotowego, obrazujących połączenie tematów z określnikami:

Miasta - energetyka - od 1989 r.
Miasta - gospodarka
Miasta - kultura - socjologia - Polska - od 1989 r.
Miasta - prawo
Miasta - rewitalizacja - Europa

3. Ogólne zasady opracowania przedmiotowego

Słownik języka haseł przedmiotowych Biblioteki Narodowej (JHP BN) tworzony jest w formie rekordów kartoteki wzorcowej haseł przedmiotowych. SJHP BN dostępny jest na stronie Biblioteki Narodowej w bazie MAK <http://mak.bn.org.pl>). Rekordy Słownika wbudowane są także w katalog Biblioteki na Koszykowej.

Tematy przedmiotowe wprowadzane są do rekordów bibliograficznych w formacie MARC 21.

Tematy	KHP	Rekord bibliograficzny
ogólne	150	650
formalne	155	655
geograficzne	151	651
osobowe	100	600
korporatywne	110	610
imprezy	111	611
tytuły ujednoczone	130	630

Tematy w powyższych polach wpisywane są w podpole |a, odpowiednie określniki w podpolach |x - określnik ogólny (także jednostkowy rzeczowy), |z - określnik geograficzny, |y - określnik chronologiczny.

Dopowiedzenia występujące przy tematach ogólnych i jednostkowych, zasady dodawania określników zostaną omówione w rozdziałach poświęconych poszczególnym typom haseł.

Ze względu na format MARC 21 „Bibliografii województwa mazowieckiego”, wypełniamy pola 6XX w rekordzie bibliograficznym, zgodnie z podanymi w trzeciej kolumnie oznaczeniami pól: 600, 610, 611, 630, 650, 651, 655 oraz wskazanymi oznaczeniami literowymi podpól. Wszystkie przykłady podano w schematach odpowiadających wypełnianym polom i podpolom opisu bibliograficznego.

Zasady opracowania przedmiotowego:

- 1) Sporządzamy charakterystykę przedmiotową dokumentu oraz dobieramy hasła przedmiotowe z indeksu haseł przedmiotowych w katalogu Biblioteki na Koszykowej.
- 2) Jeżeli samodzielnie tworzymy hasło przedmiotowe rozwinięte, postępujemy zgodnie z zasadami JHP BN, wykorzystując tematy i określniki SJHP BN według wzorów haseł przedmiotowych dla tematycznie zbliżonych dokumentów.
- 3) **Wszelkie konieczne ze względu na „Bibliografię województwa mazowieckiego” odstępstwa powinny być ustalane wspólnie z pracownikiem Biblioteki na Koszykowej, odpowiedzialnym za bibliografię i jednolicie stosowane w całej bazie.**
- 5) Tematy jednostkowe: nazwy osobowe, nazwy korporatywne, nazwy geograficzne, określniki jednostkowe po tematach geograficznych wprowadzamy zgodnie z niniejszą Instrukcją.

4. Tematy

4.1 TEMATY OGÓLNE

Tematy ogólne określać mogą wszystko, co stanowi przedmiot danej publikacji - zjawiska, procesy, zdarzenia, pojęcia abstrakcyjne, obiekty konkretne: np. gatunki świata roślinnego i zwierzęcego (Mniszek lekarski); kamienie szlachetne (Agat, Malachit, Szmaragd); przedstawiciele wyznań religijnych (Karaimi); kierunki i prądy filozoficzne, literackie, kulturalne, społeczne (Impresjonizm, Kubizm, Towianizm, Romantyzm); zawody, funkcje, stanowiska (Lekarze, Bibliotekarze); pierwiastki i związki chemiczne (Krzem, Kwas siarkowy) lub inne bardziej szczegółowe tematy: Konwersja danych, Konwersja retrospektywna, Piękno, Rzecznik praw obywatelskich, Sukces, Zatrudnienie nielegalne.

Tematy proste stosowane są wówczas, gdy przedmiot publikacji jest przedstawiony całościowo, bez eksponowania jego aspektów, a sama publikacja charakteryzuje się formą piśmienniczą nie wymagającą użycia tematów formalnych. Hasła proste znajdują również zastosowanie w tych przypadkach, gdy treść publikacji nie wyczerpuje danej dziedziny, czy zagadnienia, ale wskazanie zakresu jest niemożliwe. Przyjąć wtedy należy hasła z tematami uogólnionymi. Nadawanie publikacjom tematów uogólnionych spowodowane być może nie tylko brakiem odpowiedniego tematu w SJHP BN, ale również świadomym przeciwdziałaniem rozproszeniu się pozycji na dany temat w katalogu.

Gdy forma tematów ogólnych odbierana jest jako wieloznaczna, gdy występują dwie formy homonimiczne jakiegoś tematu, wówczas stosujemy **dopowiedzenia**. Dopowiedzenia do tematu podajemy w nawiasie okrągłym w tym samym podpolu |a, co temat właściwy. np.

Humanizm (postawa)
Humanizm (prąd)

Dopowiedzeniem dla tematu ogólnego jest przede wszystkim dziedzina, do której ten temat należy. Zapisuje się ją skrótem zaczerpniętym z Encyklopedii Powszechnej PWN lub (jeśli go tam brak) pełnymi słowami. Jeśli dziedzina nie różnicuje jednoznacznie, wskazuje się rodzaj nadrzędny, np. Funkcjonalizm (antropol. społ.), ale Manna (trawa), gdyż bot. (= botanika) mogłoby się odnosić zarówno do trawy, jak do zakrzepłego soku niektórych drzew i krzewów.

Metodykę opracowania przedmiotowego z użyciem tematów i określników równobrzmiących podajemy za Biuletynem JHP BN 3/2003.

W języku haseł przedmiotowych stosuje się wiele **tematów i określników równobrzmiących**. Używanie większości z nich nie stwarza większych trudności. Najwięcej kłopotów sprawiają następujące tematy i określniki: Administracja, Gospodarka, Kultura, Polityka. Po wymienionych tu tematach nie stosuje się bezpośrednio (tzn. na pierwszym miejscu po temacie) określników geograficznych, a administrację, gospodarkę, kulturę i politykę danego kraju, czy regionu wyraża się przez zastosowanie konstrukcji z odpowiednim określnikiem po nazwie kraju lub regionu, np.:

Polska – administracja – 12-14 w.

NIE Administracja – Polska – 12-14 w.

Francja – **gospodarka** – 1918-1939 r.
NIE Gospodarka – Francja – 1918-1939 r.

Ameryka Łacińska – **kultura** – 19 w.
NIE Kultura – Ameryka Łacińska – 19 w.

Niemcy – **polityka** – 1933-1945 r.
NIE Polityka – Niemcy - 1933-1945 r.

Określniki geograficzne można stosować po w/w tematach na pozycjach dalszych,
np.:

Administracja – szkolnictwo wyższe – **Polska** – 21 w.
Gospodarka - wpływ na środowisko - prognozy - **Polska**

Innym problemem związanym ze stosowaniem tematów i określników równobrzmiących, jest równoczesne stosowanie w opisie przedmiotowym zarówno tematu z określnikiem geograficznym, jak i nazwy geograficznej, wyrażającej miejscowość lub region w obrębie państwa z analogicznym określnikiem, np.:

Rozwój przemysłu warszawskiego w latach 1864-1914 / Witold Pruss.

650 9 |a **Przemysł |z Polska** |y 19-20 w.

651 9 |a **Warszawa** |x **przemysł** |y 19-20 w.

Wszystkie tematy, z którymi związany jest znaczeniowo jakiś określnik, są w SJHP BN opatrzone odsyłaczem orientacyjnym wskazującym na ewentualne zastosowanie danego określnika, np.:

Górnictwo

zt. odpowiednie tematy z określnikiem – górnictwo, np.: Mechanika gruntów – górnictwo, Węgiel kamienny – górnictwo, Kraków (woj. małopolskie ; okręg) – górnictwo.

Odsyłacz ten zwalnia nas z dodawania w opracowaniu przedmiotowym danego tematu (w w/w przypadku Górnictwo), jeśli stosujemy w haśle związany z nim określnik.

Stosowanie tematów ogólnych jest konieczne tam, gdzie nie ma określnika równobrzmiącego, a określniki występujące po nazwach geograficznych z wyjątkiem nazw państw i regionów świata są uogólnieniem wielu tematów. Musimy wiedzieć, jakich publikacji możemy szukać pod hasłem:

Warszawa – finanse

- zawartość publikacji mogą w tym wypadku opisywać takie tematy ogólne jak: Podatki i opłaty lokalne, Budżety terenowe, Fundusze strukturalne UE itp., np.:

Gorzkie moduły /Zbigniew J. Piątkowski.

650 9 |a **Podatki i opłaty lokalne** |z Polska |y 21 w.

650 9 |a Samorząd miejski |z Polska |y 2006-2010 r.

651 9 |a Mińsk Mazowiecki |x **finanse** |y 21 w.

Fundusze strukturalne na Mazowszu /oprac. Joanna Czechowicz i Monika Gontarczyk.

650 9 |a Budżety terenowe |z Polska |y 21 w.

650 9 |a **Fundusze strukturalne UE** |z Polska

650 9 |a Polityka regionalna UE

651 9 |a Mazowieckie, województwo (od 1999) |x **finanse**

Warszawa – opieka społeczna

- zawartość publikacji mogą w tym wypadku opisywać takie tematy ogólne, jak Domy dziecka, Domy pomocy społecznej, Hospicja, Świetlice socjoterapeutyczne itp., np.:

O śmierci można zwyczajnie rozmawiać /Agnieszka Białołbrowska.

61029 |a Hospicjum Caritas (Ostrołęka)

61129 |a Ogólnopolska Kampania "Hospicjum to też Życie" |d (2008 ; |c Ostrołęka)

650 9 |a **Hospicja** |z Polska |y 21 w.

651 9 |a Ostrołęka |x **opieka społeczna** |y 21 w.

Warszawa – patologia społeczna

- zawartość publikacji mogą w tym wypadku opisywać takie tematy ogólne, jak Chuligaństwo, Fałszerstwo, Dziecko maltretowane, Oszustwo, Porwanie, Korupcja, Nadużycie funkcji publicznej, Przestępczość gospodarcza itp., np.:

Naciągają starszych Ludzi! /Bożena Gontarz.

650 9 |a **Oszustwo** |z Polska |y 21 w.

650 9 |a Sokołów Podlaski (okręg) |x **patologia społeczna** |y 21 w.

Warszawa – rzemiosło

- zawartość publikacji mogą w tym wypadku opisywać takie tematy ogólne, jak Piekarstwo, Ceramika, Kaletnictwo, Cukiernictwo, Fryzjerstwo, Garncarstwo, Wulkanizatorstwo, Zegarmistrzostwo itp., np.:

Mistrzowie o złotych rękach /|cSpółdzielnia Pracy Zegarmistrzów, Złotników i Grawerów ; [oprac. aut. i ed. Jerzy Celma-Panek].

610 29 |a Spółdzielnia Pracy Zegarmistrzów, Złotników i Grawerów (Warszawa)

650 9 |a Spółdzielczość pracy |z Polska |y 1944-1989 r.

650 9 |a **Zegarmistrzowie** |z Polska |y 20 w.

650 9 |a **Złotnicy** |z Polska |y 20 w.

651 9 |a Warszawa |x **rzemiosło** |y 1944-1989 r.

Portret szklarza : Jan Bartkiewicz : sylwetki / Elżbieta Wiśniewska //Płońszczak 'Press .-2000, nr (4), s.10, fot. *Rzemieślnik z Płońska*

600 19 |a Bartkiewicz, Jan

650 9 |a **Szklarstwo** |x biografie |z Polska |y 20 w.

651 9 |a Płońsk |x **rzemiosło** |x biografie |y 20 w.

Tematy językowo-etniczne

W grupie tematów ogólnych istnieje podgrupa, charakteryzująca się tym, że w nazwie ich zawarta jest **informacja o przynależności językowej, etnicznej lub państwowej**, określana mianem **tematów językowo-etnicznych**, np.

Literatura amerykańska
Język angielski
Nazwiska polskie
Zdanie polskie
Sztuka jugosłowiańska
Malarstwo australijskie
Pieśń ukraińska
Film włoski.

Herbert w Toruniu : |b przewodnik po latach 1947-1951 dla turystów poezjojęzycznych / |c Cezary Dobies.

60019 |a Herbert, Zbigniew |d (1924-1998) |x a Toruń (woj. kujawsko-pomorskie)

651 9 |a Toruń (woj. kujawsko-pomorskie) |y 1944-1956 r.

655 9 |a **Literatura polska** |x historia |y 1944-1956 r.

Nasz Wajda walczy o Oscara / |c Anna Drela.

60019 |a Wajda, Andrzej (1926-)

650 9 |a Reżyserzy polscy |y od 1944 r.

651 9 |a Radom |x biografie |y od 1944 r.

655 9 |a **Film polski** |x historia |y 21 w.

Tłumy słuchały Gotfryda / |c Renata Metzger.

5208 |a Spotkanie z Bernardem Gotfrydem w Miejskiej Bibliotece Publicznej w Radomiu.

60019 |a Gotfryd, Bernard |d (1924-)

61029 |a Miejska Biblioteka Publiczna im. Józefa A. i Andrzeja S. Załuskich (Radom) |x imprezy |y 2006 r.

650 9 |a **Fotografowie amerykańscy** |y 21 w.

650 9 |a Żydzi |z Polska |y 20-21 w.

651 9 |a Radom |x biografie |y 20-21 w.

651 9 |a Radom |x imprezy |y 2006 r.

Przy wszystkich innych kategoriach tematów wymienione cechy wyraża określnik geograficzny, por. Lotnictwo - Polska, nie Lotnictwo polskie; Wieś - Węgry, nie: Wieś węgierska.

Tematy formalne

Teksty literackie dostają hasło adekwatne do gatunku, jaki reprezentują wraz z określnikiem chronologicznym, np.

Anegdoty polskie - 20 w.

Dramat angielski – 16 w.

Powieść polska – 19 w.
Poezja polska - 20-21 w.

Teksty literackie biograficzne oraz antologie tematyczne opracowywane są ponadto treściowo. Otrzymują dwa hasła: hasło formalne wskazujące na gatunek literacki z określnikiem chronologicznym oraz temat jednostkowy wskazujący na osobę, której dokument dotyczy, bądź też, jak w przykładzie poniżej, hasło geograficzne określające temat publikacji.

Czek dla białego gangu / |c Jerzy Edigey.
651 9 |a **Warszawa |x w literaturze polskiej**
655 9 |a **Powieść polska |y 20 w.**

Stuhrowie |h [Dokument dźwiękowy] : |b historie rodzinne / |c Jerzy Stuhr ; oprac. Aleksandra Pawlicka.

60019 |a **Stuhr, Jerzy |d (1947-)**
60039 |a **Stuhr |c (rodzina)**
650 9 |a Rody |z Polska |y 19-21 w.
651 9 |a **Kraków (woj. małopolskie) |y 19-21 w.**
655 9 |a **Książki mówione**
655 9 |a **Powieść polska |y 21 w.**

Publicystyka, mowy, kazania, korespondencja, pamiętniki otrzymują hasła wskazujące na treść dokumentu, ponadto dodawane jest hasło zawierające temat formalny wskazujący na formę dokumentu.

Tematy formalne: **Publicystyka, Mowy, Kazania, Listy** otrzymują określnik chronologiczny wskazujący na czas powstania dokumentu, natomiast **Pamiętniki** zawsze czas, który opisują.

Szpital na Winiarach prosto i wspan / |c Grażyna Przybylska-Wendt.
60019 |a Przybylska-Wendt, Grażyna |d (1935-)
61029 |a Wojewódzki Szpital Zespolony im. Marcina Kacprzaka (Płock)
650 9 |a Szpitale |z Polska |y 1944-1989 r.
651 9 |a Płock|x służba zdrowia |y 1944-1989 r.
655 9 |a **Pamiętniki polskie |y 1944-1989 r.**

Całe życie za sterami / |c Antoni Szymański.
600 19 |a Szymański Antoni |d (1894-1973)
650 9 |a **Lotnictwo |z Polska**
655 9 |a **Pamiętniki polskie |y 20 w.**

V Pielgrzymka do Ojczyzny : 31 maja – 10 czerwca 1997 / |c Jan Paweł II.
655 9 |a **Mowy i homilie papieskie |y od 1965 r.**

Praga, Praga! Tu się spełniają sny / |c Józef Zawitkowski.
5208 |a Kazanie radiowe wygłoszone 26 lutego 2006 r. podczas dziękczynienia Sióstr Loretanek za beatyfikację księdza Ignacego Kłopotowskiego.

60009 |a **Ignacy Kłopotowski** |c (bł. ; |d 1866-1931)

61029 |a Loretanki |z Polska

650 9 |a Święci i błogosławieni |z Polska |y 19-20 w.

651 9 |a Podlasie |x religia |y 19-20 w.

655 9 |a **Kazania** |x **katolicyzm** |y **od 1965 r.**

Tematy formalne otrzymują także: **encyklopedie i leksykony ogólne**;

Wielki leksykon szaradzysty / |c Włodzimierz Masłowski.

655 9 |a **Encyklopedie polskie**

UWAGA!

Po temacie **Encyklopedie** stosujemy określniki chronologiczne wyłącznie dla encyklopedii starszych, nie współczesnych.

słowniki językowe jedno-, dwu- i wielojęzyczne ogólne i specjalne różnej kategorii, np.

655 9 |a Słowniki polskie

655 9 |a Słowniki polskie dla dzieci

Słownik ekonomiczny hiszpańsko-polski, polsko-hiszpański / |c Nora Orłowska, Renata Grabarska.

650 9 |a Nauki ekonomiczne |x terminologia

655 9 |a Słowniki hiszpańsko-polskie

655 9 |a Słowniki polsko-hiszpańskie

655 9 |a Słowniki terminologiczne

czasopisma np.:

655 9 |a Czasopisma komputerowe polskie

655 9 |a Czasopisma biologiczne polskie

655 9 |a Czasopisma regionalne i lokalne polskie

655 9 |a Czasopisma społeczno-kulturalne polskie

Rocznik Kałuszyński 2008 /red. Jerzy Wierzbicki [et al.].Kałuszyn :Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Kałuszyńskiej, 2008.

651 9 |a Kałuszyn (pow. Mińsk Mazowiecki) |x media

655 9|a Czasopisma regionalne i lokalne polskie

Tematy formalne, które charakteryzują formę wydawniczą lub piśmienniczą dokumentu oraz jego adresata to np. albumy, poradniki, bibliografie, katalogi, wydawnictwa dla dzieci i in. Aktualny wykaz tematów formalnych znaleźć można na stronie BN www.bn.org.pl/jhp/. Tu wymienimy tylko niektóre:

Dokumenty dźwiękowe

Dokumenty elektroniczne

Encyklopedie dla dzieci polskie

Informatory

Katalogi wydawnicze
Przewodniki dla niepełnosprawnych

Radom : |b fotografie Wojciecha Stana / |c [red. i fot.] Wojciech Stan ; [teksty Sebastian Piątkowski, Tadeusz Maciej Zając].

651 9 |a Radom |x w fotografii

655 9 |a Fotografia polska |y od 1989 r.

655 9 |a Albumy

Opowieści o polskich kapliczkach / |c Wiktor Zin ; fot. Wojciech Oczkowski.

600 19 |a Zin, Wiktor |d (1925-2007)

650 9 |a Kapliczki i krzyże przydrożne |z Polska

655 9 |a **Albumy**

655 9 |a Fotografia polska |y 20 w.

655 9 |a Rysunek polski |y 20 w.

655 9 |a **Wydawnictwa popularne**

UWAGA!

W niektórych publikacjach forma piśmiennicza lub wydawnicza jest przedmiotem dokumentu i równocześnie dotyczy jakiegoś zagadnienia, np. praca o publicystyce norweskiej na temat Szwedów, praca o pamiętnikach niemieckich na temat uchodźców polskich z 1831 r. Określniki chronologiczne i geograficzne zastosowane w takich przypadkach są niejednoznaczne. Inne jest też miejsce w indeksie haseł przedmiotowych, gdzie znajdują się teksty publicystyki na dany temat, a inne, gdzie znajdzie się praca o owej publicystyce, np.

Siedlcza w "Żołnierzu Polskim" z 1925 r. / |c Włodzimierz Bieguński.

63009 |a Żołnierz Polski (czasop.)

651 9 |a Siedlce |y 1918-1939 r.

655 9 |a Czasopisma wojskowe polskie |x historia |y 1918-1939 r.

655 9 |a **Publicystyka polska** |x tematyka |y 1918-1939 r.

Henryk Samsonowicz, świadek epoki : |b wywiad rzeka / |c Andrzej Sowa ; przy współp. Doroty Truszcza.

60019 |a Samsonowicz, Henryk |d (1930-)

650 9 |a Historycy |z Polska |y od 1944 r.

651 9 |a Polska |x polityka |y od 1989 r.

655 9 |a **Publicystyka polska** |y 21 w.

Drogi ewolucji drukowanych przewodników turystycznych po Polsce / |c Janusz Merski, Jan Paweł Piotrowski.

651 9 |a Polska |x turystyka

655 9 |a **Przewodniki turystyczne** |x historia |z Polska

Inny przykład to temat formalny **Źródła historyczne** oraz **Mapy**:

Archiwum Ringelbluma - getto warszawskie. |pLipiec 1942 - styczeń 1943 /|c[tl/z
jidisz] ; oprac. Ruta Sakowska ; Żydowski Instytut Historyczny.

610 29 |a Żydowski Instytut Historyczny. |b Archiwum |x zbiory

650 9 |a Archiwum Ringelbluma

650 9 |a Holocaust

650 9 |a Żydzi |z Polska |y 1939-1945 r.

651 9 |a Warszawa |x getto |

651 9 |a Warszawa |x archiwistyka |x zbiory

655 9 |a **Źródła historyczne**

Historia map to kartografia - hasła **Mapy** nie stosujemy przy opisie tego typu publikacji:

Historia kartografii Pomorza Zachodniego do końca XVIII wieku /|cMieczysław
Stelmach.

650 9 |a **Kartografia** |x **historia** |y do 18 w.

651 9 |a Pomorze Zachodnie |y do 18 w.

651 9 |a Pomorze Zachodnie |x w kartografii

Za to do opisu dokumentów kartograficznych oprócz tematów odpowiadających
przedmiotowi publikacji stosujemy także temat formalny:

	Mapy
NU	Dokumenty kartograficzne
TS	Wydawnictwa
TK	Kartografia
TK	Znaki kartograficzne
TW	Atlasy geograficzne
TW	Globusy
TW	Mapy administracyjne
TW	Mapy astronomiczne
TW	Mapy cyfrowe
TW	Mapy dla dzieci
TW	Mapy dla niewidomych
TW	Mapy drogowe
TW	Mapy etnograficzne
TW	Mapy geodezyjne
TW	Mapy geologiczne
TW	Mapy geomorfologiczne
TW	Mapy glebowe
TW	Mapy gospodarcze
TW	Mapy historyczne
TW	Mapy hydrograficzne
TW	Mapy językowe
TW	Mapy konturowe
TW	Mapy lotnicze
TW	Mapy ludnościowe
TW	Mapy morskie

TW Mapy plastyczne
TW Mapy polityczne
TW Mapy przeglądowe
TW Mapy przyrodnicze
TW Mapy rękopiśmienne
TW Mapy sozologiczne
TW Mapy statystyczne
TW Mapy szkolne
TW Mapy ścienne
TW Mapy topograficzne
TW Mapy turystyczne
TW Mapy wojskowe
TW Ortofotomapy
TW Plany miast

zt. odpowiednie tematy z określnikiem - w kartografii, np.: Polska - w kartografii

(stosowane skróty: NU - Nie używaj, NS - Temat szerszy, TK -Temat kojarzony, TW - Temat węższy)

Śląskie : |b informator krajoznawczy / |c tekst Edward Wieczorek ; oprac. kartogr.
Mariusz Martyniak
651 9 |a Śląskie, województwo (od 1999) |x turystyka
655 9 |a **Informatory**
655 9 |a **Mapy turystyczne**

4.2. TEMATY JEDNOSTKOWE

Tematy jednostkowe reprezentowane są przez nazwy jednostkowe, tj. takie, które mają jeden desygnat. Najczęściej są wyrażane za pomocą imion własnych lub tzw. deskrypcji jednostkowych, tj. grup wyrazów używanych do identyfikacji jakiegoś obiektu, indywidualnego przedmiotu, np. Biblioteka Narodowa. Należą do nich tematy osobowe, geograficzne, korporatywne, etniczne, chronologiczne oraz inne jednostkowe.

Tematy osobowe

W opracowaniu hasła osobowego w JHP BN przyjęto instrukcje *Hasło osobowe. Wybór i zasady tworzenia w bibliografii narodowej i katalogach Biblioteki Narodowej*. Oprac. M. Janowska. Warszawa 1998.opartą na normie PN-N-01229:1998 *Hasło opisu bibliograficznego*.

Jako temat osobowy może wystąpić **nazwa osoby** stanowiąca przedmiot opracowywanego dzieła. Może to być osoba istniejąca realnie w przeszłości lub obecnie, postać biblijna, mityczna lub legendarna, postać literacka, rodzina lub ród, np.

600 19 |a **Miłosz, Czesław** |d (1911-2004)

600 19 |a Darwin, Charles |d (1809-1882)
600 09 |a Faust
600 39 |a Radziwiłł |c (rodzina)
600 39 |a Romanov |c (ród)

Józef Szajna i jego teatr / |c Zofia Tomczyk-Watrak.

600 19 |a **Szajna, Józef** |d (1922-2008)
650 9 |a Reżyserzy polscy |y od 1944 r.
650 9 |a Scenografowie polscy |y od 1944 r.
650 9 |a Teatr polski |od 1944 r.

Romanów i bracia Kraszewscy / |c pod red. Anny Czobodzińskiej-Przybysławskiej.

600 39 |a **Kraszewski |c(rodzina)**

650 9 |a Rody |z Polska |y 19-20 w.
650 9 |a Ziemiaństwo |z Polska |y 19-20 w.
651 9 |a Romanów (woj. lubelskie, gm. Sosnówka) |y 19-20 w.

Skrzetuski w historii i legendzie / |c Marceli Kosman.

600 19 |a Sienkiewicz, Henryk |d (1846-1916). |t Ogniem i mieczem
600 19 |a **Skrzetuski, Jan**
600 19 |a Skrzetuski, Mikołaj |d (ca 1610-1673)
650 9 |a Postać literacka
650 9 |a Wojsko |x biografie |z Polska |y 17 w.

Temat osobowy nadawany jest także autorom autobiografii, pamiętników, listów, a także autorom dzieł, ujętych w bibliografii przedmiotowej. Opis przedmiotowy autobiografii, pamiętników, wspomnień i dzienników składa się z tematu osobowego, wskazującego na autora jako na przedmiot pamiętnika, czy listów oraz tematu formalnego, najczęściej językowo-etnicznego z określnikiem chronologicznym. Jeżeli jest to możliwe, należy wskazać przedmiot pamiętników, listów lub dziedzinę, którą dana osoba reprezentuje.

Rodzinna Europa / |c Czesław Miłosz.

600 19 |a **Miłosz, Czesław** |d (1911-2004)
650 9 |a Pisarze polscy |y 20-21 w.
655 9 |a Pamiętniki polskie |y 20 w.

Autobiografia 1914-1944 / |c Bertrand Russell.

60019 |a Russell, Bertrand |d (1872-1970)
650 9 |a Filozofowie |z Wielka Brytania |y 20 w.
650 9 |a Matematycy |z Wielka Brytania |y 20 w.
650 9 |a Pacyfizm |z Wielka Brytania |y 20 w.
655 9 |a Listy angielskie |y 20 w.
655 9 |a Pamiętniki angielskie |y 20 w.

Opracowania, które ukazują życie i/lub działalność danej osoby czy osób otrzymują w haśle przedmiotowym dwa tematy: temat osobowy oraz temat wskazujący na dziedzinę twórczości lub działalności danej osoby z określnikiem – *biografie* lub temat określający grupę osób do której zalicza się opisywana postać.

Walt Disney : |b czarny książę Hollywood / |c Marc Eliot.
600 19 |a **Disney, Walt** |d (1901-1966)
655 9 |a Film amerykański |x biografie |y 20 w.
655 9 |a Biografie

Witkacy : sztukmistrz, filozof, estetyk / Jan Błoński.
600 19 |a **Witkiewicz, Stanisław Ignacy** (1885-1939)
650 9 |a Malarze polscy |y 19-20 w.
650 9 |a Pisarze polscy |y 19-20 w.
655 9 |a Biografie

Ufam : |b śladami siostry Faustyny / |c tekst Grzegorz Górny ; zdj. Janusz Rosikoń.
60009 |a **Maria Faustyna Kowalska** |c (św. ; |d 1905-1938)
60009 |a Maria Faustyna Kowalska |c (św. ; |d 1905-1938) |x kult |x katolicyzm
61029 |a Siostry Matki Bożej Miłosierdzia (Płock)
650 9 |a Miłosierdzie Boże |x kult
651 9 |a Płock |x biografie |y 20 w.
651 9 |a Płock |x religia |y 20-21 w.
655 9 |a Biografie

Temat: Autor. Tytuł

Do tematów osobowych zalicza się hasła Autor.Tytuł. Jeżeli przedmiotem publikacji jest określone dzieło tj. utwór literacki, praca naukowa lub dzieło sztuki, bezpośrednio po temacie podaje się, w charakterze określnika jednostkowego, tytuł dzieła. Dzieła autorów zagranicznych nietłumaczone na język polski podajemy w języku oryginału (nie tłumaczymy na własną rękę).

Sądy współczesne o Nieboskiej Komedyi i Irydjonie w źródłach polskich : |b(1835-1859) / |c skreślił Leszek Marja Dziama.
600 19 |a Krasieński, Zygmunt |d (1812-1859). |t Irydion
600 19 |a Krasieński, Zygmunt |d (1812-1859). |t Nie-Boska komedia
655 9 |a Dramat polski |x historia |y 19 w.
655 9 |a Źródła historyczne

Dla dzieł mających więcej niż jednego autora tworzy się tyle haseł przedmiotowych autor-tytuł, ilu jest współtwórców danego dzieła.

"Nieudana epifania" : |bdwie chrześcijańskie powieści - "Idiota" i "Doktor Żywago" / |c Olga Siedakowa ; tł. Jacek Chmielewski.
600 19 |a **Dostoevskij, Fëdor Mihajlovič** |d (1821-1881). |t Idiot
600 19 |a **Pasternak, Boris Leonidovič** |d (1890-1960). |t Doktor Živago

650 9 |a Chrześcijaństwo|x w literaturze rosyjskiej

655 9 |a Powieść rosyjska|x tematyka|y 19-20 w.

W razie wątpliwości, jakiej formy nazwy użyć zaleca się sprawdzenie w Kartotece Haseł Przedmiotowych Biblioteki na Koszykowej, a w drugiej kolejności w bazie katalogu NUKAT. Ustalono, że w miarę możliwości podajemy **daty biograficzne** osób, o których jest mowa w dokumentach.

Tematy etniczne

Dla mieszkańców wspólnego terytorium, takiego jak państwo, miasto, wieś przyjmuje się hasła składające się z tematu geograficznego z określnikiem – *ludność*, por.

651 9 |a Polska |x **ludność** |y od 1944 r.

Tematami etnicznymi są **nazwy grup ludności** (plemion, ludności kraju, regionu, kontynentu). Stosowane są one wtedy, gdy nie da się zastosować hasła przedmiotowego, składającego się z nazwy geograficznej z określnikiem - *ludność*.

Tematy etniczne przyjęto dla następujących kategorii grup etnicznych:

a) grupy obejmujące różne **ludy**, np. Germanie, Słowianie, Ludy mongolskie, Ludy tureckie; oraz ich podgrupy, np. Karaimi;

b) **grupy ludów nie mających własnego państwa** (ani autonomicznej jednostki administracyjnej), np. Cyganie, Eskimosi, Tunguzi, Kurdowie, Aborygeni, Indianie, oraz ich podgrupy, również afrykańscy Murzyni oraz ich podgrupy, np. Buszmeni, Masajowie;

c) **grupy ludów starożytnych**, których państwa istniały bardzo krótko i nie zawsze ich obszar pokrywał się z obszarem zamieszkania danego ludu, np. Fenicjanie, Hetyci, Sumerowie;

d) **grupy, których duża część żyje poza terytorium państwa** (czy autonomicznej jednostki administracyjnej), np. Ormianie, Tatarzy, Żydzi;

e) **grupy uznane za część jakiegoś narodu**, ale zachowujące odrębność etniczną, np. Huculi, Kaszubi, Kurpie (ludność), Łemkowie, Słowińcy

Śladami Łemków / |c Roman Reinfuss.

650 9 |a **Łemkowie**

Łemkowszczyzna : |bod ikony do pop-artu / |cPaweł Krokosz, Mariusz Ryńca.

650 9 |a **Łemkowie**|x kultura|x zabytki

651 9 |a Beskid Niski|x turystyka

651 9 |a Beskid Sądecki|x turystyka

655 9 |a Przewodniki turystyczne

Stosowany po tematach etnicznych określnik geograficzny wskazuje terytorium, na którym zamieszkuje dany naród w opracowywanym dokumencie.

Nieznane relacje na temat udziału tatarskiego pułku ułanów w obronie Płocka w 1920 r. / |c Grzegorz Gołębiowski.

- 60019 |a Achmatowicz, Iskander |d (1896-1941)
- 60019 |a Borycki, Romuald
- 60019 |a Hoff, Bogdan |d (1865-1932)
- 60019 |a Koźmiński, Seweryn |d (1901-1957)
- 60019 |a Nestorowicz, Lucjan
- 61029 |a Tatarski Pułk Ułanów im. płk. Mustafy Achmatowicza
- 650 9 |a Bitwa 1920 r. o Płock
- 650 9 |a Kawaleria |z Polska |y 1918-1939 r.
- 650 9 |a **Tatarzy |z Polska |y 1918-1939 r.**
- 650 9 |a Wojna 1919-1920 r. polsko-radziecka
- 651 9 |a Płock |y 1918-1939 r.

Mniejszość narodowa występuje w haśle pod nazwą kraju swego pochodzenia. Na miejsce zamieszkania wskazuje określnik geograficzny, czasem temat geograficzny.

Duńsko-niemieckie doświadczenia w rozwiązywaniu problemów etniczno-narodo-wościowych na pograniczu z perspektywy polskiej / |c Wiesław Lesiuk.

- 650 9 |a **Duńczycy za granicą** |z Niemcy |y 19-20 w.
- 650 9 |a Regiony przygraniczne |z Dania |y 19-20 w.
- 650 9 |a Regiony przygraniczne |z Niemcy |y 19-20 w.
- 650 9 |a **Niemcy za granicą** |z Dania |y 19-20 w.
- 651 9 |a Szlezwik-Holsztyn (Niemcy) |x stosunki etniczne |y 19-20 w.

Tematy i określniki etniczne równobrzmiące zob. Biuletyn JHP BN 3/2003 s. 18.

W JHP BN nazwy etniczne mogą funkcjonować jako **określniki ogólne** (podpole |x). Po określnikach etnicznych wolno stosować nazwy geograficzne, np.:

Ormiańskie rody szlacheckie / Ludwik Korwin.

- 650 9 |a **Ormianie** |z Polska
- 650 9 |a Rody |x **Ormianie** |z Polska
- 650 9 |a Szlachta |z Polska
- 651 9 |a Armenia |x historia

Archiwum Ringelbluma. T. 2, Dzieci – tajne nauczanie w getcie warszawskim. / oprac. Ruta Sakowska.

- 650 9 |a Dziecko |x **Żydzi** |z Polska |y 1939-1945 r.
- 650 9 |a Szkolnictwo |x **Żydzi** |z Polska |y 1939-1945 r.
- 650 9 |a **Żydzi** |z Polska |y 1939-1945 r.
- 651 9 |a Warszawa |x getto |x szkolnictwo i oświata
- 655 9 |a Źródła historyczne

Kuchnia arabska / Danuta Łebkowska, Marek Łebkowski.

- 650 9 |a Kuchnia arabska

Historia nauki arabskiej. T. 2, Nauki matematyczne i fizyka.

650 9 |a Fizyka |x historia |x **Arabowie** |y 10-15 w.
650 9 |a Matematyka |x historia |x **Arabowie** |y 10-15 w.

Prace etnologiczne. T.2, Płacidła pierwotne / Stanisław Ciszewski.

650 9 |a Języki słowiańskie |x etymologia
650 9 |a Słowianie |x etnografia
650 9 |a Płacidła |x **Słowianie**

Określników etnicznych nie stosuje się po nazwach miejscowości i regionów w obrębie jednego państwa. Zagadnienia narodowościowe w takich przypadkach wyraża się stosując określnik – **stosunki etniczne** po odpowiedniej nazwie geograficznej, np. Warszawa – stosunki etniczne.

Tematy chronologiczne

Tematy chronologiczne odnoszą się do datowanych wydarzeń historycznych przedstawionych w dokumencie takich, jak: **wojny, rewolucje, powstania** oraz inne wydarzenia międzynarodowe. Istnieją wydarzenia historyczne identyfikowane przez swoją przenośną nazwę, np. Wiosna Ludów, która pełni funkcję tematu. Są to indywidualne przypadki, w których kierujemy się SJHP BN.

SJHP BN z 1997 r. wprowadził ujednoczenie formy nazwy wydarzenia historycznego do postaci: nazwa pospolita wydarzenia (wojna, powstanie), data roczna, przymiotnik wyróżniający lub nazwa miejscowości związanej z tym wydarzeniem, np. Powstanie 1830 r. listopadowe, Bitwa 1805 r. pod Austerlitz.

W SJHP BN **nazwy historyczne bitew** ze współczesnymi miejscowościami wiąże relacja skojarzeniowa. Tematem nadrzędnym jest nazwa odpowiedniej wojny, powstania lub historia krajów uczestniczących w bitwie. Por.

150 |a Bitwa 1805 r. pod Austerlitz
451 |a Austerlitz
550 |a |w g Wojny 1803-1815 r. napoleońskie
551 |a Sławków (Czechy)

Wojny otrzymują dwie daty roczne: początkową i końcową, powstanie i rewolucje - tylko jedną, początkową.

Kościuszko w Ameryce / |c Kazimierz Juszczak.

600 19 |a Kościuszko, Tadeusz |d (1746-1817)
650 9 |a **Wojna 1775-1783 r. amerykańsko-angielska** |x udział Polaków
651 9 |a Polacy za granicą |z Ameryka Północna |y 18 w.
655 9 |a Wydawnictwa popularne

Nasi chłopcy jadą do Iraku / |c Marcin Mazurek.

61029 |a 1 Siedlecki Batalion Rozpoznawczy
650 9 |a Siły stabilizacyjne w Iraku |x udział Polski

650 9 |a **Wojna 2003- amerykańsko-iracka**
650 9 |a Irak |x polityka |z Polska |y 21 w.
650 9 |a Polska |x polityka |y 21 w.
651 9 |a Siedlce |x jednostki wojskowe |y 21 w.

Nie występują jako tematy chronologiczne ani same daty np. Wiek 19, Rok 1948, ani nazwy okresów historycznych, np. Starożytność, Średniowiecze. Funkcjonują jednak nazwy prądów w sztuce i literaturze np. Sztuka baroku, Sztuka renesansu, Literatura romantyzmu oraz tematy Historia średniowieczna, Historia starożytna do opisu zagadnień z zakresu historii danego okresu.

Do haseł z tematami: **Wojna lotnicza, Wojna morska, Wojna partyzancka** wprowadza się określniki chronologiczne

Legendy i fakty o „Hubalu” / |c [oprac. Henryk Zych].
600 19 |a Dobrzański, Henryk |d (1896-1940)
650 9 |a Kawaleria |x biografie |z Polska |y 20 w.
650 9 |a **Wojna partyzancka |z Polska |y 1939-1945 r.**
651 9 |a Jasło (woj. podkarpackie) |x biografie |y 20 w.
655 9 |a Wydawnictwa popularne

Tematy chronologiczne odnoszą się także do **wydarzeń** międzynarodowych. Niektóre otrzymują, podobnie jak polskie wydarzenia, temat - datę i miejsce zdarzenia . Inne - **Atak terrorystyczny**, a także - **Wydarzenia** plus odpowiednia data. Ponieważ trudno przewidzieć, w który z podanych sposobów został opisany dany fakt historyczny, należy zajrzeć do słownika JHP BN, gdzie po wpisaniu hasła *wydarzenia* pojawia się lista, z której można wybrać interesujący nas temat . Po wejściu w opis otrzymujemy właściwe hasło oraz tematy odrzucone, kojarzone, szersze i węższe.

W „Bibliografii województwa mazowieckiego” stosujemy tylko te tematy, które znajdują się w słowniku JHP BN. Oto kilka przykładów tematów chronologicznych ze słownika JHP BN:

WYDARZENIA 11 03 2004 r. w MADRYCIE dostają temat:

Atak terrorystyczny w Madrycie 2004 r.

NU Wydarzenia 11.03.2004 r. w Madrycie

TS Terroryzm - kraje muzułmańskie – 21 w.

TK Madryt (Hiszpania) - bezpieczeństwo publiczne – 21 w.

WYDARZENIA 11. 09. 2001 r. w STANACH ZJEDNOCZONYCH opisujemy tematem:

Atak terrorystyczny na Stany Zjednoczone 2001 r.

NU Atak terrorystyczny na Pentagon

NU Atak terrorystyczny na World Trade Center

NU Wydarzenia 11.09.2001 r. w Stanach Zjednoczonych

TK Interwencja zbrojna 2001 r. w Afganistanie

TK Katastrofy - Stany Zjednoczone – 21 w.

TS Terroryzm - kraje muzułmańskie – 21 w.

TK Stany Zjednoczone – 21 w. i inne:

temat/okr. **Interwencja zbrojna 2001 r. w Afganistanie**

NU Atak na Afganistan 2001 r.

TK Atak terrorystyczny na Stany Zjednoczone 2001 r.

TS Afganistan - polityka międzynarodowa – 21 w.

TS Stany Zjednoczone - polityka - Afganistan – 21 w.

Misja na pokolenie : |b ich Afganistan / |c Adam Białczak.

5208 |a Dyskusja nt. Afganistanu i udziału wojsk polskich.

61029 |a Akademia Podlaska (Siedlce). |b Koło Naukowe Studentów Politologii

650 9 |a **Interwencja zbrojna 2001 r. w Afganistanie**

651 9 |a Afganistan |x polityka |y 21 w.

651 9 |a Siedlce |x szkolnictwo wyższe |y|21 w.

WYDARZENIA 1956 r. w POLSCE - tak samo

temat/okr. **Wydarzenia 1956 r. w Polsce**

NU Październik 1956 r. w Polsce

NU Polski Październik 1956 r.

TW Poznański Czerwiec 1956 r.

TS Ruchy społeczne - Polska - 1944-1956 r.

TS Polska - polityka wewnętrzna - 1944-1956 r.

WYDARZENIA 1968 r. w POLSCE dostają temat:

Marzec 1968 r. w Polsce

NU Wydarzenia 1968 r. w Polsce

TK Konflikt społeczny - Polska - 1956-1989 r.

TS Polityka narodowościowa - Polska - 1956-1989 r.

TS Ruchy społeczne - Polska - 1956-1989 r.

TK Żydzi - Polska - 1956-1989 r.

TS Polska - polityka wewnętrzna - 1956-1989 r.

Młodzieżowy protest w Radomiu / |c Marek Wierzbicki.

650 9 |a **Marzec 1968 r. w Polsce**

650 9 |a Konflikt społeczny |z Polska |y 1956-1989 r.

651 9 |a Radom |x polityka |y 1956-1989 r.

WYDARZENIA 1970 r. w POLSCE

150 **Grudzień 1970 r. w Polsce**

450 Wydarzenia 1970 r. w Polsce

550 Konflikt społeczny|z Polska |y 1956-1989 r.

550 Ruchy społeczne|z Polska |y 1956-1989 r.

551 Polska|x polityka wewnętrzna |y 1956-1989 r.

Tematy chronologiczne a temat Historia

Temat **Historia** oznacza dziedzinę wiedzy, nie można go stosować do wydarzeń historycznych. Pod tematem **Historia** (bez określników) podawane są publikacje poświęcone historii powszechnej, odnoszącej się do wszystkich krajów. Publikacjom historycznym poświęconym historii państw, regionów lub miast nadajemy temat geograficzny z określnikiem – *historia*:

Polska – **historia**

Kurpie (region) - **historia**

Ostrołęka – **historia**

Ostrołęka :|b dzieje miasta /|c Zofia Niedziałkowska ; Mazowiecki Ośrodek Badań Naukowych ; Ostrołęckie Towarzystwo Społeczno-Kulturalne w Ostrołęce.
651 9 |a Ostrołęka |x historia

lub tematy chronologiczne, np.

Wojna 1939-1945 r.

Powstanie 1944 r. warszawskie

Bitwa 1920 r. warszawska

Jeżeli publikacja dotyczy historii danej miejscowości ograniczonej czasowo, np. do 19 w., pomijamy określnik ogólny - **historia** przed określnikiem chronologicznym. Podobnie opuszczamy określnik – **historia** przed określnikiem geograficznym, np. Szlachta - Polska

Zbiór dokumentów i listów miasta Płocka.|nT. 2,|p1495-1586 /|c wyd. Stella Maria Szacherska ; Towarzystwo Naukowe Płockie.

651 9 |a Płock |y 15-16 w.

655 9 |a Źródła historyczne

Aleksandra Ogińska i jej czasy /|cDanuta Michalec. – Siedlce, 1999.

Katalog wystawy w Muzeum Okręgowym w Siedlcach.

600 39|a Ogiński |c(rodzina)|y 17-18 w.

610 29|a Muzeum Okręgowe (Siedlce)

650 9 |a Rody |z Polska |y 17-18 w.

650 9 |a Szlachta |z Polska |y 17-18 w.

651 9 |a Siedlce |y 17-18 w.

651 9 |a Siedlce |x wystawy |y 1999 r.

655 9 |a Katalogi wystaw

Inne przykłady tematów związanych z historią:

Ostatni kawaleryjski garnizon Wojska Polskiego (1946-1950). Cz. 1 / Halina Trubas, Michał Trubas. // Notatki Płockie. - 2004, [nr] 2, s. 29-33

650 9 |a Kawaleria |z Polska |y 1944-1956 r.
651 9 |a Płock |x jednostki wojskowe |y 1944-1956 r.

Miejsca pamięci narodowej w województwie kieleckim :|b1939-1945 /|cLongin Kaczanowski, Bogusław Paprocki

650 9 |a **Wojna 1939-1945 r.** |x martyrologia |z Polska
650 9 |a Kielce (woj. świętokrzyskie ; okręg)|x miejsca pamięci

Miejsca pamięci narodowej w Borach Tucholskich /utrwalone/ /|coprac. Józef Milewski ; Okręgowy Zarząd Lasów Państwowych w Gdańsku i Międzygminna Komisja Organizacyjna

Upamiętnienia Miejsc Walki i Męczeństwa w Borach Tucholskich w Skórczu.

650 9 |a **Wojna 1939-1945 r.** |x **miejsca pamięci** |z Polska
651 9 |a Tucholskie, Bory |y 1939-1945 r.
651 9 |a Tucholskie, Bory |x **miejsca pamięci**

Bohaterowie z Czekanowa innym za wzór postawieni : |b odsłonięto tablicę upamiętniającą Alfredę i Bolesława Pietraszków / |c Dariusz Kosieradzki.

60019|a Pietraszek, Alfreda
60019|a Pietraszek, Bolesław
650 9 |a Sprawiedliwy wśród Narodów Świata |x odznaczeni |z Polska
650 9 |a **Wojna 1939-1945 r.** |x **martyrologia** |z **Polska**
650 9 |a Żydzi |x pomoc i ratunek |z Polska
651 9 |a Czekanów (gm. Jabłonna Lacka ; pow. Sokołów Podlaski) |y 1939-1945 r.
651 9 |a Czekanów (gm. Jabłonna Lacka ; pow. Sokołów Podlaski) |x **tablice pamiątkowe** |y 21 w.

O ile to możliwe, podajemy bardziej szczegółowe tematy chronologiczne, zawarte w SJHP BN. Jeżeli w Słowniku brakuje np. Bitwy o lokalnym znaczeniu, zgłaszamy temat do Biblioteki na Koszykowej.

Bitwa o Radom / ZAM // Echo Dnia. - 2000, nr 13, s. 1.

650 9 |a **Bitwa 1945 r. o Radom**
650 9 |a **Wojna 1939-1945 r.** |x bitwy |z Polska
651 9 |a Radom |y 1939-1945 r.

Płońsk w przededniu odzyskania niepodległości / Agnieszka Raczkowska //Płońszczak 'Press .-2000 , nr 45 , s.7

650 9 |a **Wojna 1914-1918 r.** |z Polska
651 9 |a Płońsk |y 1914-1918 r.

W rocznicę bitwy : |b historyczna wystawa w muzeum w Warce / |c (RF).

61029|a Muzeum im. Kazimierza Pułaskiego (Warka) |x wystawy |y 2006 r.
650 9 |a **Bitwa 1656 r. pod Warką** |x obchody
650 9 |a Sztuka polska |x historia |y 17-21 w.
650 9 |a Wystawy sztuki |z Polska |y 21 w.
651 9 |a Warka (pow. Grójec) |x wystawy |y 2006 r.

(Obchody rocznic historycznych zob. rozdz. Imprezy).

Tematy geograficzne

Wybór i zasady tworzenia hasła geograficznego należy stosować zgodnie z instrukcją W. Klenczon i A. Stolarczyk „Hasło geograficzne”. W instrukcji tej omówione zostały ogólne zasady ustalania nazw geograficznych oraz źródła, na podstawie których ustalane są formy hasła. Podstawowe informacje znaleźć można na stronie Biblioteki Narodowej www.bn.org.pl/jhp/. Tematami geograficznymi są nazwy odnoszące się do jednostek geograficznych typu:

- a) państwa,
- b) regiony,
- c) miejscowości i obiekty w nich się znajdujące,
- d) obiekty znajdujące się poza miejscowościami,
- e) obiekty fizjograficzne,
- f) rezerваты i parki narodowe,
- g) jednostki podziału administracyjnego.

Dopowiedzenia

Zgodnie z Instrukcją wszystkie geograficzne nazwy obce -prócz państw i obiektów transgranicznych otrzymują w dopowiedzeniu lokalizującym kraj; natomiast miejscowości polskie - województwo, np. Calgary (Kanada), Legnica (woj. dolnośląskie)

Uwaga: W tym zakresie w „Bibliografii województwa mazowieckiego” robimy odstępstwo od zasad JHP BN. Podajemy nazwy geograficzne inaczej. Zob. niżej

Miasta dawne, np. Palmyra (Syria; miasto dawne), otrzymują informację o swoim charakterze.

Państwa

Nazwy państw podajemy za JHP BN.

Jeżeli państwo współczesne ma taką samą nazwę jak państwo starożytne, różnicuje się je tylko za pomocą określników chronologicznych, np.

151 9 |a Egipt |y 16 w. p. n. e.

151 9 |a Egipt |y 20 w.

Regiony

Regiony podajemy za SJHP BN.

1. Kontynenty i części kontynentów, np. Ameryka, Azja Południowo-Wschodnia, Afryka Północna;
2. Grupy państw wyodrębnione ze względu na kryterium geograficzne i etniczne, np. Arabskie, kraje; Bałkańskie, kraje; Bałtyckie, kraje; Bałtycki, region; Skandynawia; Słowiańszczyzna;
3. Regiony historyczne nie mieszczące się w obrębie jednego państwa, np. Inflanty, Niderlandy, Prusy (kraina hist.);
4. Regiony w obrębie jednego państwa, np. Mazowsze, Śląsk, Górny. W przypadku regionów historycznych obcych dodajemy w dopowiedzeniu aktualną przynależność państwową, np. Akwitania (Francja), Walia (Wielka Brytania), Nadrenia (Niemcy), Morawy (Czechy).

5. W przypadku mniejszych regionów o nieutrwalonej historycznie nazwie stosuje się konstrukcję: nazwa miejscowości będącej centrum tego regionu + dopowiedzenie identyfikujące (okręg), np. Warszawa (okręg), Berlin (Niemcy ; okręg);
6. Regiony wyodrębnione ze względu na kryterium gospodarcze: Euroregion Bug, Zielone Płuca Polski (region), Ruhry, Zagłębie (Niemcy);
7. Regiony mityczno-legendarne, np. Atlantyda, Ofir.

Spotkania, konflikty, dialogi : |b kraje pozaeuropejskie w konfrontacjach kultur / |c red. nauk. Stanisław Tokarski.

651 9 |a Arabskie, kraje |x kultura

651 9 |a Bałkańskie, kraje |x kultura

651 9 |a Chiny |x kultura

651 9 |a Indie |x kultura

651 9 |a Płock |x nauka |x zjazdy i konferencje |y 2010 r.

655 9 |a Materiały konferencyjne

Wczesnośredniowieczny szlak lądowy z Kujaw do Prus (XI wiek) : |b studia i materiały / |c pod red. Wojciecha Chudziaka.

650 9 |a Drogi |z Polska |y 11 w.

651 9 |a Prusy (kraina hist.) |y 11 w.

651 9 |a Toruń (woj. kujawsko-pomorskie ; okręg) |y 11 w.

Miejscowości polskie

Tematy geograficzne odzwierciedlają podział administracyjny z dn. 1 stycznia 1999 r. W SJHP „dopowiedzeniami lokalizującymi są: nazwa województwa, nazwa powiatu lub nazwa województwa i gminy. Użyta w dopowiedzeniu nazwa województwa jest zgodna z jego urzędową nazwą (tzn. w formie przymiotnikowej), natomiast powiat i gminę wyrażamy przez nazwy miejscowości stanowiących siedziby władz powiatowych i gminnych. Nazwy te zapisujemy w mianowniku. **W „Bibliografii województwa mazowieckiego” stosujemy te normy wobec miejscowości leżących na terenie innych województw. Natomiast obiekty geograficzne znajdujące się na terenie województwa mazowieckiego są opisywane według przyjętych przez opracowujących bibliografię zasad. I tak przy tematach geograficznych pomijamy w dopowiedzeniu nazwę województwa mazowieckiego. Nazwy miast powiatowych podajemy bez dopowiedzenia**, np. Białobrzegi, Ciechanów, Garwolin, Płock, Siedlce.

Nazwy powiatów podajemy z dopowiedzeniem (okręg), np. Gostynin (okręg), Grodzisk (okręg), Maków Mazowiecki (okręg), Płońsk (okręg).

Nazwy miast gminnych podajemy z dopowiedzeniem, wskazującym siedzibę władz powiatowych, np. Baranowo (pow. Ostrołęka), Baboszewo (pow. Płońsk), natomiast nazwy gmin z dopowiedzeniem wskazującym siedzibę władz powiatowych i

dopowiedzeniem określającym okręg, Baboszewo (pow. Płońsk ; okręg), a nie z dopowiedzeniem określającym "gmina", np. Baboszewo (gmina).

Nazwy wsi podajemy z dopowiedzeniem wskazującym siedzibę gminy oraz powiatu, np. Bartodzieje (gm. Jastrzębia ; pow. Radom), Mąkosy Stare (gm. Jastrzębia ; pow. Radom).

Dla nazw miejscowości, które zostały administracyjnie włączone do innej miejscowości, stosujemy nazwę tej miejscowości, która wchłonęła inną, natomiast nazwa miejscowości włączonej występuje w funkcji określnika ogólnego, np. Wałbrzych – Książ, Kraków – Nowa Huta.

Królewski ogród na Łobzowie / |c Janusz Bogdanowski.
651 9 |a **Kraków (woj. małopolskie) |x Łobzów** |x parki i ogrody

Dzielnice, ulice, place, obiekty architektury

Części miejscowości, dzielnice, ulice, place traktowane są jako określniki po nazwach miejscowości. Podawane są w języku kraju, w jakim się znajdują, w szyku naturalnym i zgodnie z pisownią danego języka (lub w formie transliterowanej), np.

Ulica Bednarska / |c Jarosław Zieliński.
650 9 |a Ulice |z Polska |y 17-20 w.
651 9 |a **Warszawa |x ulica Bednarska** |y 17-20 w.

Nazwy obiektów znajdujących się w miejscowościach zapisujemy jako określnik po nazwie miejscowości. W wypadku nazw obcych nazwę rodzaju obiektu (zamek, kościół itp.) podajemy w języku polskim, a nazwę własną obiektu podajemy w języku kraju, na którego terytorium się znajduje. Nazwę rodzaju obiektu piszemy małą literą, chyba że jest ona integralną częścią nazwy własnej, lub nie można jej ustalić, w określniku wyrażamy jedynie rodzaj obiektu, np.

Zamek w Kórniku / |c Róża Kąsinowska.
650 9 |a Parki i ogrody |z Polska |y 15-19 w.
650 9 |a Zamki i pałace |z Polska |y 15-19 w.
651 9 |a **Kórnik (woj. wielkopolskie) |x zamek**

Z granitu jasnego bez skazy / |c Tadeusz Jasiński.
650 9 |a Pomniki |z Polska |y 1918-1939 r.
651 9 |a **Lublin (woj. lubelskie) |x pomnik Jana Kochanowskiego**

W nazwach kościołów opuszczamy skrót p.w. (pod wezwaniem) oraz skracamy formułę wezwania maryjnego do NMP (Najświętszej Marii Panny). W wyjątkowych wypadkach, w stosunku do nazw szczególnie utrwalonych w tradycji, stosujemy nazwę obiegową, np.

651 9 |a **Kraków (woj. małopolskie) |x kościół Mariacki,**
651 9 |a **Paryż (Francja) |x katedra Notre Dame.**

Cystersi w Polsce : |b w 850-lecie fundacji opactwa jędrzejowskiego / |c pod red. Daniela Olszewskiego.

610 29 |a Cystersi |z Polska

651 9 |a Jędrzejów (woj. świętokrzyskie) |x klasztor cystersów |x historia

Franciszkanie konwentualni we Wrocławiu / |c Józef Mandziuk ; mater. archiwalne i dokumentację fotograficzną zebrał Roman Pałaszewski.

610 9 |a Franciszkanie |z Śląsk

651 9 |a Wrocław (woj. dolnośląskie) |x klasztor franciszkanów |x historia

651 9 |a Wrocław |(woj. dolnośląskie) x kościół św. Karola Boromeusza |x historia

Obiekty znajdujące się poza miejscowościami podajemy według zasad ogólnych dodając dopowiedzenie lokalizujące i identyfikujące. Dopowiedzenie identyfikujące winno możliwie najprościej określać charakter obiektu, np. Manasija (Jugostawia ; klasztor), Pranie (leśniczówka).

Zmienia się zasady formułowania haseł dla budynków-siedzib różnych instytucji. Do tej pory były to hasła typu Warszawa – budynek Banku Polskiego. Obecnie po nazwie miejscowości wprowadzamy nazwę danej instytucji z dopowiedzeniem – budynek, np.:

651 9 |a Warszawa |x Muzeum Narodowe (**budynek**)

651 9 |a Lwów (Ukraina) |x Miejskie Muzeum Przemysłu Artystycznego (**budynek**)

Jeśli w katalogu istnieje hasło dla danej instytucji, można powiązać relacją TK hasło wyrażające instytucję z hasłem wyrażającym siedzibę, np.:

651 9 |a **Warszawa** |x **Muzeum Narodowe (budynek)**

TK Muzeum Narodowe (Warszawa)

651 9 |a **Lwów (Ukraina)** |x **Teatr Wielki (budynek)**

NU Lwów (Ukraina) - Teatr Miejski (budynek)

TK Teatr Wielki (Lwów)

W opracowaniu dokumentów nie dodaje się już nazwy instytucji z określnikiem – obiekty i urządzenia.

Bez zmian pozostają hasła dla budowli zabytkowych, np.:

651 9 |a **Warszawa** |x **pałac Jabłonowskich**

NU Warszawa - ratusz (1818-1944)

651 9 |a **Warszawa** |x **pałac Mostowskich**

NU Warszawa – Komenda Stołeczna Milicji Obywatelskiej (budynek)

Nazwy miejscowości dawnych leżących na terytorium Polski nie otrzymują dopowiedzeń lokalizujących. Nazwy obce otrzymują dopowiedzenia lokalizujące aktualne. Wszystkie otrzymują dopowiedzenie identyfikujące (miasto dawne) lub (gród), np. Troja (Turcja ; miasto dawne). Jeśli ta sama nazwa dotyczy różnych miejscowości wprowadzamy rozróżnienie (pomijając zgodnie z ustaleniami dopowiedzenie "woj. mazowieckie") przez podanie nazwy powiatu przy mieście powiatowym .

651 9|a Białobrzegi (pow. Białobrzegi)

651 9|a Białobrzegi (pow. Legionowo)

Obiekty fizjograficzne

Instrukcja „Hasło geograficzne” określa typy nazw obiektów fizjograficznych, zasady tematowania rezerwatów, parków narodowych i krajobrazowych oraz wylicza dopowiedzenia identyfikujące obiekty fizjograficzne.

Nazwy obiektów fizjograficznych zgodnie z zasadami JHP BN występują bez dopowiedzeń identyfikujących, np. Tatry, Dunaj, Śnieżnik, Wkra, Matterhorn. Dopowiedzenia identyfikujące dodawane w dwóch przypadkach:

- gdy zmieniają znaczenie terminu, np.

po nazwach rzek – dopowiedzenia: brzegi, delta, dolina, dorzecze

po nazwach jezior – dopowiedzenia: brzegi, zlewnia

po nazwach mórz – dopowiedzenia: wybrzeże, zlewnia,

-gdy należy zróżnicować homonimy, np.

Mnich (góra), Kocioł (jezioro), Bóbr (rzeka), Wieprz (rzeka)

Nazwy parków narodowych lub krajobrazowych podane zostały w SJHP BN w hasle Parki narodowe – Polska, czy też Parki krajobrazowe – Polska

np. Parki krajobrazowe – Polska

TW Barlinecko-Gorzowski Park Krajobrazowy

TW Bielańsko-Tyniecki Park Krajobrazowy

TW Bolimowska, Puszcza

TW Brodnicki Park Krajobrazowy itd.

Natomiast nazw rezerwatów należy szukać na odpowiednich stronach internetowych powiatów czy gmin. Niektóre z nich – jeśli wystąpiło na ich temat piśmiennictwo – są uwzględnione w SJHP BN.

Do opisu zagadnień z zakresu ochrony przyrody stosujemy ostatnio wprowadzony temat **Obszary chronione**, nadrzędny wobec węższych: Parki krajobrazowe, Parki narodowe, Pomniki przyrody, Rezerваты przyrody, który zastąpił temat stosowany dotychczas - Rezerваты i parki narodowe. Ponadto utworzono nowy określnik – **obszary chronione** używany po tematach geograficznych oprócz nazw państw i regionów świata.

Tematy korporatywne

W opracowaniu przedmiotowym nazwy ciał zbiorowych stosuje się wówczas, gdy ciała te są przedmiotem opracowywanych dokumentów. Może to być: ich statut, sprawozdanie, katalog zbiorów czy wyrobów, ale również omówienie problemów organizacji i administracji, historia, opis działalności - zarówno organizacji jako takiej, jak i poszczególnych jej członków, biografie osób zaangażowanych w działalność danego ciała zbiorowego, czy ujęcie socjologiczne badające ich jako grupę społeczną, analiza stanowiska zajmowanego względem innych organizacji czy zagadnień życia publicznego itp.

W „Bibliografii województwa mazowieckiego” wpisujemy nazwy instytucji nie występujących w KHW lub występujących pod inną nazwą (późniejszą) zgodnie z poniższymi zasadami.

1. Forma hasła korporatywnego

Nazwę ciała zbiorowego podaje się w formie oficjalnej przyjętej i używanej przez to ciało. W przeważającej mierze naszymi źródłami będą wydawnictwa informacyjne i opracowywane dokumenty.

2. Zmiana nazwy ciała zbiorowego

Przyjmujemy w hasle ostatnią nazwę ciała zbiorowego, pozostałe nazwy traktując jako formy odsyłaczowe. Punktem odniesienia jest zawsze opisywany dokument – nazwa przyjęta w hasle nie powinna odnosić się do stanu późniejszego niż opisany w dokumentach obecnych w danym zbiorze.

Nie uważamy za kontynuację ciał zbiorowych, które powstały z połączenia innych.

Nie traktujemy również jako kontynuacji w ścisłym znaczeniu tego słowa instytucji czy organizacji, które powołują się na tradycje wcześniej działającego ciała zbiorowego, nie wyczerpuje znamion kontynuacji również przejęcie siedziby, majątku czy personelu. W praktyce oznacza to, że odrębne hasła otrzymają Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie i Uniwersytet im. Ivana Franki czy też FSO Warszawa i Daewoo-FSO; hasła takie, o ile uznamy to za zasadne, mogą być ze sobą powiązane relacją kojarzeniową.

3. Kompletność i kolejność części nazwy

W hasle należy zachować:

a) znaki inne niż litery i cyfry, np.:

610 29 |a Marks&Spencer

610 29 |a Restauracja Fret@porter

b) akronimy i inne skróty.

Występujące w obrębie nazwy ciała zbiorowego akronimy lub inne skróty należy przejść do hasła nie rozwiązując tych skrótów. Pomiędzy literami skrótu nie należy stosować kropek ani odstępów, np.:

610 29 |a BRE Bank

610 29 |a Stowarzyszenie Opieki nad Dziećmi Opuszczonymi p.n. Oratotrium im. Ks. Bronisława Markiewicza (Toruń)

610 29 |a Warner Bros.

c) zachowujemy liczby w formie występującej w nazwie, np.:

XLII Liceum Ogólnokształcące im. Marii Konopnickiej (Warszawa),

d) pomijamy rodzajniki stojące przed nazwą, np.:

610 29 |a British Library

610 29 |a Blaue Adler

e) pomijamy określenie stanu prawnego ciała zbiorowego (np.: z o.o., s.c., S.A., e.V., Ltd., GmbH), jeśli występuje na początku lub końcu nazwy, a nie jest niezbędne do identyfikacji ciała zbiorowego, np.:

610 29 |a Polskie Radio

Nie: Polskie Radio S.A.

ale:

610 29 |a Odlewnie S.A.

610 29 |a Bełchatów S.A.

4. Język i pisownia

Szczegółowe informacje dot. sposobu zapisu nazw ciał zbiorowych niepolskich znajdują się na cytowanej stronie www.bn.org.pl. Tutaj chcemy jedynie zwrócić uwagę na nazwy ciał zbiorowych międzynarodowych, występujące w wielu wersjach językowych. Przyjęto zasadę, że ich nazwy podajemy w wersji polskiej, o ile występują one w źródłach informacji. Jeśli nie znajdujemy ustalonej nazwy polskiej, podajemy w haśle nazwę w języku, w jakim występuje ona najczęściej, w razie wątpliwości pierwszeństwo przyznaje się następującym językom w poniższej kolejności: angielski, francuski, niemiecki, hiszpański, rosyjski.

Nazwę ciała zbiorowego podaje się zgodnie z ortografią języka, w którym sformułowana jest nazwa.

a) w nazwach polskich wszystkie wyrazy z wyjątkiem przyimków, spójników i wyrażen typu „imienia”, „na rzecz”, „w sprawie”, „na temat” rozpoczyna się od wielkich liter, np.:

Towarzystwo do Ksiąg Elementarnych

Towarzystwo Weteranów Polskich z roku 1863

b) w nazwach obcych stosuje się odpowiednie dla danego języka zasady ortografii,

5. Dopowiedzenia

Dopowiedzenia dodaje się obligatoryjnie do nazwy ciała zbiorowego wówczas, gdy nazwa nie identyfikuje danego ciała zbiorowego.

Hasło korporatywne może zawierać następujące dopowiedzenia podawane następującej w kolejności:

- nazwę siedziby lub nazwę terytorium, na którym działa/działało dane ciało,
- lata działalności danego ciała,
- określenie typu ciała,
- inne dopowiedzenia niezbędne do jednoznacznej identyfikacji danego ciała.

Dopowiedzenia podaje się w nawiasie okrągłym z odstępem przed pierwszym nawiasem. Dopowiedzenie jednego typu należy oddzielać kreską ukośną z odstępami po obu jego stronach. Poszczególne części takiego dopowiedzenia należy oddzielać przecinkiem i

odstępem. Dopowiedzenia różnego typu oddziela się średnikiem z odstępami po obu jego stronach.

Dopowiedzenie z nazwą siedziby

Stosuje się je obligatoryjnie wówczas, gdy:

a) na końcu nazwy ciała zbiorowego występuje jako element dający się oddzielić nazwa jego siedziby, np.:

nazwa: Szkoła Podstawowa nr 1 im. Tadeusza Kościuszki w Rawie Mazowieckiej

hasło: Szkoła Podstawowa nr 1 im. Tadeusza Kościuszki (Rawa Mazowiecka)

nazwa: Muzeum Archeologiczne Środkowego Nadodrza w Świdnicy

hasło: Muzeum Archeologiczne Środkowego Nadodrza (Świdnica)

Uwaga: zasada ta stosuje się tylko do nazw polskich.

W przypadku nazw obcych nazwę siedziby występującą jako ostatni element nazwy traktuje się jako integralną część nazwy, np.:

610 29 |a Universität Wien

nie: Universität (Wiedeń)

Nazwa w dopowiedzeniu odpowiada faktycznej nazwie siedziby w okresie funkcjonowania danego ciała zbiorowego, tzn. nie uwzględnia późniejszych od stanu opisywanego w dokumencie zmiany nazw miejscowości, np.:

610 29 |a Ochotnicza Straż Pożarna (Kamionka)

mimo, że obecnie Kamionka jest częścią Mikołowa

610 29 |a II Państwowe Gimnazjum (Stanisławów)

mimo, że w 1945 r. Stanisławów przemianowano na Iwano-Frankowsk

Nie uważa się za nazwę siedziby nazwy obiektu fizjograficznego, np.:

610 29 |a Wysokogórskie Obserwatorium Meteorologiczne na Śnieżce

b) jest niezbędne do rozróżnienia ciał zbiorowych noszących tę samą nazwę, np.:

610 29 |a Instytut Józefa Piłsudskiego Poświęcony Badaniu Najnowszej Historii Polski (Londyn)

610 29 |a Instytut Józefa Piłsudskiego Poświęcony Badaniu Najnowszej Historii Polski (Warszawa)

Jeżeli nazwa miejscowości jest identyczna z nazwą innej miejscowości, należy rozszerzyć dopowiedzenie o nazwę odpowiedniej dla identyfikacji jednostki podziału administracyjnego, zgodnie z instrukcją „Hasło geograficzne”, np.:

610 29 |a Szkoła Podstawowa (Dąbrowa, woj. świętokrzyskie)

Dopowiedzenie to dodaje się obligatoryjnie już przy pierwszym wystąpieniu takiej nazwy, o której wiemy, że nie identyfikuje jednoznacznie danego ciała zbiorowego, np.:

610 29 |a Ochotnicza Straż Pożarna (Czarnolas)

W dopowiedzeniu może wystąpić również nazwa kraju. Dotyczy to rozróżnienia ciał zbiorowych z różnych krajów noszących tę samą nazwę, w tych przypadkach, gdy nazwa siedziby nie jest w haśle stosowana, np.:

610 29 |a Labour Party (Wielka Brytania)

610 29 |a Labour Party (Australia)

Nie stosuje się dopowiedzeń zawierających jedynie nazwy dzielnic, czy innych części miejscowości (o ile oczywiście dokument nie dotyczy okresu, gdy były one samodzielnymi miejscowościami). Nazwa taka powinna być zapisana w dopowiedzeniu po nazwie miejscowości, której częścią jest dana dzielnica, np. Radom-Glinice, Płock-Radziwie itp., np.:

610 29 |a Związek Sybiraków (1988-). |b Koło (Warszawa - Żoliborz)

Nie stosuje się dopowiedzenia z nazwą siedziby, gdy w nazwie danego ciała zbiorowego występuje przymiotnik utworzony od nazwy tej miejscowości, np.:

610 29 |a Książnica Cieszyńska

W dopowiedzeniu nie uwzględnia się adresu danego ciała zbiorowego, nawet gdyby miał to być element pozwalający na identyfikację. Jeśli dana instytucja działa pod kilkoma adresami w jednej miejscowości, a placówki te nie mają dodatkowej nazwy wyróżniającej, wystąpią wszystkie pod nazwą wspólną, np.:

610 29 |a Galeria Sztuki Katarzyny Napiórkowskiej

(pod tą nazwą wystąpią cztery warszawskie galerie)

Dopowiedzenie zawierające lata działalności

Stosuje się je wówczas, gdy nazwa siedziby nie wystarcza do jednoznacznej identyfikacji ciała zbiorowego lub gdy nazwa siedziby nie jest w haśle stosowana, a konieczne jest rozróżnienie ciał zbiorowych noszących tę samą nazwę, np.:

610 29 |a Polska Partia Socjalistyczna (1892-1948)

610 29 |a Polska Partia Socjalistyczna (1987-)

610 29 |a Teatr Rozmaitości (Warszawa ; 1829-1919)

610 29 |a Teatr Rozmaitości (Warszawa ; 1972-)

W wypadkach, gdy nie da się dokładnie ustalić dat związanych z działalnością danego ciała zbiorowego, a dopowiedzenie tego typu jest niezbędne, można zastosować w dopowiedzeniu datę roczną zaczerpniętą z dokumentu, np.:

610 29 |a Związek Młodzieży Socjalistycznej (1911)

Dopowiedzenie identyfikujące

Jeśli nie da się zastosować w haśle dwóch omówionych wyżej rodzajów dopowiedzeń, albo jeśli nie są one wystarczające dla jednoznacznej identyfikacji danego ciała zbiorowego, należy zastosować dopowiedzenie określające, z jakiego typu ciałem mamy do czynienia (np. partia polityczna, organizacja młodzieżowa, firma). Dopowiedzenie takie może być podane w formie skróconej, np. partia polit., zespół muz., np.:

610 29 |a Muszkieterowie (organiz.)

610 29 |a Dżem (zespół muz.)

O ile w danym haśle występuje już dopowiedzenie lokalizujące, dopowiedzenie identyfikujące zapisuje się po nim, oddzielając oba typy dopowiedzeń odstępem, średnikiem i odstępem, np.:

610 29 |a Piekarnia (Warszawa ; klub)

610 29 |a Palazzo Grassi (Wenecja ; muzeum)

6. Ciała zbiorowe podrzędne

Zgodnie z definicją przyjętą w normie PN-01230 ciało zbiorowe podrzędne to „ciało zbiorowe powołane, zarządzane lub nadzorowane przez inne ciało zbiorowe” .

Jeśli nazwa ciała podrzędnego wystarcza do jego identyfikacji, do hasła przyjmuje się nazwę ciała podrzędnego, np.:

610 29 |a Muzeum Czartoryskich (Kraków)

nie: Muzeum Narodowe (Kraków). Muzeum Czartoryskich

W praktyce kryterium to nie jest całkiem jasne, zwłaszcza w tych przypadkach, gdy nazwy ciała nadrzędnego i podrzędnego są ze sobą powiązane gramatycznie. Przyjmuje się, iż wtedy, gdy nazwa ciała zbiorowego podrzędnego zawiera nazwę ciała zbiorowego nadrzędnego, w haśle na pierwszym miejscu wystąpi ciało nadrzędne, np.:

610 29 |a Politechnika Warszawska. |b **Wydział Matematyki i Nauk Informatycznych**

nie: Wydział Matematyki i Nauk Informatycznych Politechniki Warszawskiej

610 29 |a Polska Akademia Nauk. |b **Instytut Sztuki**

nie: Instytut Sztuki Polskiej Akademii Nauk

Dla lokalnych oddziałów (kół) organizacji o charakterze ogólnokrajowym lub regionalnym (takich, jak partie polityczne, stowarzyszenia, związki zawodowe) ciałem nadrzędnym jest odpowiednia organizacja, np.:

61029|a NSZZ Solidarność.|b **Organizacja Zakładowa Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej**

61029|a Akademicki Związek Sportowy.|b **Klub Sportowy Akademii Wychowania Fizycznego (Gorzów Wielkopolski)**

610 29|a Polski Związek Łowiecki.|b **Koło Łowieckie „Mykita” (Ostrów Mazowiecka)**

Dla tych organizacji, których działalność ogranicza się do jednej instytucji, ciałem nadrzędnym jest odpowiednia instytucja, np.:

610 29|a Kopalnia Węgla Kamiennego „Mysłowice”. |b Orkiestra Dęta

Przy podawaniu nazw ciał podrzędnych należy uwzględniać tylko te szczeble hierarchii, które są niezbędne do identyfikacji danego ciała podrzędnego, np.:

610 29|a Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej (Lublin).|b **Instytut Biologii**

nie: Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej (Lublin). Wydział Biologii i Nauk o Ziemi. Instytut Biologii

Ciała zbiorowe podporządkowane dwóm lub większej liczbie ciał nadrzędnych występują pod swoją własną nazwą.

Nazwę ciała zbiorowego podporządkowanego podajemy w języku stosowanym przez to ciało, niezależnie od tego, w jakim języku jest wyrażona nazwa ciała nadrzędnego, np.:

610 29|a Radio Free Europe.|b **Sekcja Polska**

7. Ciała zbiorowe terytorialne

W hasłach korporatywnych przedmiotowych wszystkie ciała zbiorowe niezależnie od tego, czy są organami ciała zbiorowego terytorialnego (pełniące funkcje ustawodawcze, sądownicze, administracyjne i in.), czy też nie (ciała zbiorowe pełniące funkcje edukacyjne, naukowe, techniczne, kulturalne, medyczne, religijne) są traktowane jednakowo, tzn. występują pod swoją nazwą własną, np.:

610 29 |a Narodowy Bank Polski

610 29 |a Polska Akademia Nauk

610 29 |a Najwyższa Izba Kontroli

610 29 |a Urząd Miejski (Łódź)

610 29 |a Sejmik Samorządowy Województwa Mazowieckiego

610 29 |a Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego (Warszawa)

610 29 |a Szpital Miejski (Pszczyna)

8. Ciała zbiorowe kościelne

Nazwy własne kościołów i wyznań w JHP BN podaje się w języku polskim.
Hasła: Kościół katolicki, Kościół ewangelicko-augsburski, Kościół ewangelicko-reformowany są traktowane jak hasła ogólne, nie korporatywne (pole 650). Hasłami korporatywnymi natomiast są nazwy parafii.

61029 | a Parafia Chrystusa Odkupiciela (Końskie)

Hasła wyrażające jednostki administracji terytorialnej kościelnej (diecezje, dekanaty itp.) są traktowane jak hasła geograficzne, nie korporatywne (651 9).

Instytuty życia konsekrowanego występują pod swoją nazwą popularną, o ile jest ona poświadczona w tradycyjnych źródłach informacji. W pozostałych wypadkach stosuje się pełną nazwę oficjalną w języku polskim, ewentualnie nazwę łacińską lub inną nazwę obcojęzyczną występującą w źródłach informacji lub dokumencie. Wszystkie inne formy nazwy, w tym sigła zakonne, traktuje się jako formy odrzucone, np:

Szarytki

nie: Congregatio Puellarum Caritatis Sancti Vincentii á Paulo

Siostry Miłosierdzia

Zgromadzenie Sióstr Miłosierdzia św. Wincentego á Paulo

Instytut Świecki Chrystusa Króla

nie: Istituto Christo Re

ale Petites soeurs de Marie, mère du Rédempteur

nie Małe Siostry Maryi, Matki Odkupiciela

dla tej nazwy brak wiarygodnie potwierdzonej formy polskiej

Organa władzy i jednostki podziału administracyjnego (prowincje, kapituły itp.) są wprowadzane jako ciała podrzędne do nazwy danego zakonu, w miarę możliwości w wersji oryginalnej, np.:

Jezuici. Kongregacja Generalna

Franciszkanie. Prowincja Matki Bożej Anielskiej

Krzyżacy. Rada Wielkiego Mistrza

Krzyżacy. Komturei Danzig

9. Imprezy

Dla nazw imprez (konferencji, kongresów, soborów i synodów, zjazdów, festiwali i konkursów, zawodów sportowych, targów i wystaw) posiadających indywidualną nazwę tworzy się hasła zgodnie z postanowieniami PN-N 01230.

Nazwy przejmowane są z opracowywanego dokumentu lub źródeł informacji.

Wybór nazwy

W haśle występuje nazwa własna imprezy. Jeśli impreza odbywa się w ramach stałego cyklu imprez lub jest wyodrębnioną częścią innej imprezy, podaje się w haśle jej nazwę indywidualną. Tworzy się także hasła wyrażające stały cykl imprez. Zasady wyboru języka są takie same, jak w przypadku nazw organizacji. Akronimy i inne skróty stosuje się wówczas, gdy pełna wersja nazwy nie występuje, ani w dokumencie, ani w źródłach informacji.

Forma nazwy

W nazwie imprezy pomija się zawsze jej numer i rok odbycia się oraz miejsce, w którym się odbywała, o ile występuje ono na końcu nazwy, jako element dający się oddzielić. Dane te są zapisywane jako dopowiedzenia do nazwy imprezy.

Dopowiedzenia

Dopowiedzeniami do nazwy imprezy są:

- numer imprezy,
- data odbycia imprezy,
- miejsce lub miejsca, w których impreza odbyła się

Dopowiedzenia zapisuje się w nawiasie okrągłym z odstępem przed pierwszym nawiasem. Kolejne dopowiedzenia oddziela się średnikiem z odstępem po obu stronach.

Numer imprezy podaje się zawsze cyframi arabskimi, niezależnie od tego, w jakiej formie wystąpił w nazwie w dokumencie lub źródle informacji, np.:

hasło: Festiwal Claudio Monteverdiego (4 ; 2000 ; Warszawa)

nazwa występująca w dokumencie: IV Festiwal Claudio Monteverdiego w Warszawie: 11-24 października 2000.

Data imprezy – należy podawać rok lub lata, w których impreza odbywała się, np.:

611 29 |a Międzynarodowy Festiwal Widowisk Misteryjnych |n (4 ; |d 2000 ; |c Kraków)

Dokładne daty podaje się tylko wówczas, gdy jest to niezbędne do rozróżnienia dwóch lub więcej imprez o tej samej nazwie, które odbyły się w tym samym roku i tym samym miejscu i których nie rozróżnia kolejny numer. Pełną datę podaje się wówczas zgodnie z normą PN-90/01204. Numeryczne zapisywanie dat i czasu dnia, tzn. w kolejności: rok-miesiąc-dzień/dni.

Miejsce imprezy – podaje się w zasadzie nazwę miejscowości, w której impreza odbyła lub odbywa się. Jeśli nazwa miejscowości nie wystarcza do identyfikacji, należy ją rozwinąć poprzez dodanie w wypadku nazw polskich – nazwy odpowiedniej jednostki administracyjnej, w przypadku nazw obcych – nazwy państwa, zgodnie z zasadami określonymi w instrukcji na hasło geograficzne. Nazwy uściślające lokalizację podaje się po przecinku i odstępem za nazwą miejscowości. Imprezy, które odbywały się w dwóch miejscach, otrzymują dopowiedzenie z nazwami obu miejscowości, podanymi w kolejności w

jakiej wystąpiły w oficjalnej nazwie imprezy, oddzielonymi kreską ukośną z odstępami po obu jej stronach.

Nie podaje się nazwy miejsca, o ile stanowi ona integralną część nazwy imprezy, np.:

611 29 |a Toruński Festiwal Nauki i Sztuki |n (1 ; |d 2001)

611 29 |a Starosądecki Festiwal Muzyki Dawnej |n (24 ; |d 2002)

611 29 |a Międzynarodowy Festiwal Muzyki Współczesnej „Warszawska Jesień”

611 29 |a Roskilde Festival

611 29 |a Festival d’Avignon

Zasada ta dotyczy również tych przypadków, gdy nazwa miejsca jest zapisana w nazwie imprezy w innej wersji językowej niż pozostałe elementy nazwy, np.:

611 29 |a Międzynarodowy Festiwal Oratoryjno-Kantatowy „Wratlavia Cantans”

Imprezy, które odbywały się w większej liczbie miejsc otrzymują w dopowiedzeniu bądź miejsce pierwsze z dodanym skrótem ”etc.”, bądź państwo. Imprezy, które odbywały się w wielu miejscach w dwóch państwach, otrzymują w dopowiedzeniu nazwy tych państw, oddzielone kreską ukośną. Nazwy miejscowości podajemy w języku polskim, o ile nazwy takie występują w źródłach informacji, natomiast nazwy państw w ich formie popularnej, np.:

611 29 |a Mistrzostwa Europy w Piłce Nożnej |n (13 ; |d 2008 ; |c Austria / Szwajcaria)

611 29 |a Międzynarodowy Złot Spadochronowy Power Boogie |d (2007 ; |c Przasnysz)

611 29 |a Międzypowiatowy Konkurs Literacki "Polscy nobliści - Czesław Miłosz |n (4 ; |d 2009 ; |c Kozienice)

Jeśli przedmiotem dokumentu jest historia imprezy odbywającej się cyklicznie, w dopowiedzeniu do nazwy może wystąpić jedynie nazwa miejsca, w którym impreza ta odbywa się, np.:

Esposizione Internazionale d’Arte (Wenecja)

Tematy rzeczowe jednostkowe

Do grupy tej należą wszelkie tematy jednostkowe nie mieszczące się we wcześniej wymienionych grupach. Dla tematów tych przyjmujemy takie formy, pod którymi są one znane, a więc zarówno polskie, jak i obce, rozwinięte, jak i skrócone. Grupy tematów :

a) **dzieła anonimowe lub zbiorowe**, w tym również tytuły **czasopism**;

Dzieło anonimowe lub zbiorowe literackie, naukowe, artystyczne, jeżeli jest przedmiotem opracowania krytycznego, historycznego, bibliografii itp., otrzymuje jako temat swoją nazwę

(tytuł). W zasadzie przyjmuje się nazwę oryginalną, a tylko w wyjątkowych wypadkach - nazwę polską.

630 09 |a **Mahabharata**
630 09 |a Slovo o polku Igoreve
630 09 |a Życie Warszawy

Inne średniowiecze : |b klucz do epoki, Kronika Galla Anonima, Bogurodzica, Legenda o św. Aleksym, Pieśń o Rolandzie / |c[Michał Maliszewski].

600 09 |a Gallus Anonymus. |tCronica et gesta ducum sive principum Polonorum
630 09 |a **Bogurodzica**
630 09 |a **Chanson de Roland**
630 09 |a **Legenda o świętym Aleksym**

Przesłanie licheńskiego obrazu / Janusz Kumala. - Licheń : Centrum Formacji Maryjnej "Salvatoris Mater", 2003.

600 09 |a Maria (Matka Jezusa Chrystusa) |x kult |x katolicyzm
630 09 |a **Matka Boska Licheńska (obraz)**
655 9 |a Rozmyślenia religijne

Bibliografia zawartości "Ludu" za lata 1895-1985 r. / |c Grażyna Ewa Karpińska, Maria Niewiadomska.

630 09 |a **Lud (czasop.)**
650 9 |a Etnografia |z Polska |y 19-20 w.
655 9 |a Bibliografia zawartości czasopism
655 9 |a Czasopisma etnograficzne polskie |y 19-20 w.

Należy zwrócić uwagę na pola 6XX w które wpisuje się omawiane tematy – tytuły dzieł i czasopism wpisujemy w pole 630, natomiast podane niżej nazwy jednostkowe w polu 650 .

b) **języki programowania, systemy operacyjne** i "nakładki" na systemy operacyjne, inne postacie oprogramowania, jak np. edytory tekstu i arkusze kalkulacyjne. Nazwy systemów informacyjnych, komputerowych, języków programowania, podajemy w formie skróconej. Tematem bywa akronim systemu, np. BASIC

Algorytmy numeryczne w języku BASIC / |c Mieczysław Szyszkowicz.

650 9 |a **BASIC**
650 9 |a Algorytmy
650 9 |a Analiza numeryczna |x metody

c) **święta, uroczystości, rocznice, obchody**, np. Boże Narodzenie

Święta Bożego Narodzenia po polsku : |b oryginalne receptury staropolskie / |c [oprac. Janusz Klimenko].

650 9 |a **Boże Narodzenie** |x etnografia |z Polska
650 9 |a Potrawy świąteczne |z Polska

d) **ciała niebieskie różnego rodzaju**, tj. planety, planetoidy, komety i inne, np. Jowisz (astr.), Ziemia, Księżyc;

Czas Marsa : | b dlaczego i w jaki sposób musimy skolonizować Czerwoną Planetę / | c Robert Zubrin, Richard Wagner ; przeł. [z ang.] Leszek Kallas.
650 9 | a **Mars (astr.)** | x badanie | x projekty

e) **inne przedmioty:**

Całun Turyński : 101 pytań i odpowiedzi / Pierluigi Baima Bollone ; przekł. Krzysztof Stopa.
650 9 | a **Całun Turyński**

Kolebka navigatorów / | c Karol Olgierd Borchardt.
600 19 | a Borchardt, Karol Olgierd | d (1905-1986) |
650 9 | a **Lwów (żaglowiec)**
650 9 | a Marynarka handlowa | z Polska | y 1918-1939 r.
650 9 | a Marynarze | x szkolenie | z Polska | y 1918-1939 r.
650 9 | a Żaglowce | z Polska | y 1918-1939 r.
650 9 | a Żegluga | x szkolenie | z Polska | y 1918-1939 r.
650 9 | a Żegluga | x szkolnictwo | z Polska | y 1918-1939 r.
655 9 | a Pamiątniki polskie | y 1918-1939 r.

5. OKREŚLNIKI

Określniki są to wyrażenia JHP, które dodane do tematu współtworzą rozwinięte hasła przedmiotowe. Służą do precyzowania znaczenia hasła przedmiotowego oraz w systemie informacyjno-wyszukiwawczym do wyodrębniania podzbiorów informacji w obrębie zbioru oznaczonego przez dany temat. Istnieją trzy kryteria podziału określników:

1. Podział na określniki **ogólne** i **jednostkowe**.

Określniki ogólne z założenia były uogólniane, a ich lista wyraźnie określona. Określniki ogólne, wyrażane za pomocą nazw ogólnych; wskazują na ujęcie lub aspekt przedmiotu (określnik klasowy i określnik przedmiotowy).

2. Funkcja określnika w opisie przedmiotowym. Określniki charakteryzujące treść dokumentu nazywamy **treściowymi**.

Określniki **lokalizujące** wskazują miejsce tematu w czasie i przestrzeni. Są to określniki geograficzne i chronologiczne.

3. Trzecim kryterium podziału określników jest zakres ich stosowania, tj. rodzaj tematów, przy jakich mogą wystąpić. Oznaczenie zakresu stosowania odnosi się tylko do określnika stojącego bezpośrednio po temacie, a więc do pierwszego określnika w haśle.

Określniki (prócz chronologicznych) mają w JHP postać rzeczownika, niekiedy - jak tematy - rzeczownika z przymiotnikiem, np. - *szkolnictwo wyższe*,

W odróżnieniu od tematów, określniki nie muszą mieć postaci terminów poświadczonych naukowo: stosowanie, badanie itp. W JHP BN funkcjonuje wiele określników

równokształtnych z tematami, ale znaczenie tego samego terminu w roli określnika bywa nieco inne, niż w roli tematu. Wynika to ze wspomnianego wpływu kontekstu na znaczenie określników.

Nie wprowadza się określnika ogólnego treściowego do hasła przedmiotowego z tematem, w którego zakresie mieści się zakres określnika, np. Wychowanie, a nie: Dziecko – wychowanie

5. 1 Określniki ogólne

Określniki ogólne, wyrażane za pomocą nazw ogólnych; wskazują na ujęcie lub aspekt przedmiotu. Określniki ogólne klasowe wskazują na ujęcie przedmiotów z punktu widzenia określonej dziedziny wiedzy, kultury, działalności gospodarczej lub innej działalności praktycznej, np.

Film - estetyka
Muzyka polska - historia
Fantastyka naukowa – w filmie

Określniki ogólne przedmiotowe są dosyć zróżnicowane pod względem funkcji. Wskazują one jakiś specjalny, szczegółowy aspekt przedmiotu, stan, w którym się przedmiot znajduje lub któremu podlega, czynność, której wykonawcą jest przedmiot, np.

Język polski - błędy
Dokumenty - fałszerstwo,
przy czym określniki te mogą podawać treści w sposób uogólniony, np.
Ptaki – w fotografii
Warzywa – fizyka
Radom - teatr

5. 2 Określniki geograficzne

Określniki geograficzne podają ogólną lokalizację przestrzenną przedmiotu, określają terytorium, z którym związany jest przedmiot. Określnikami geograficznymi są:

- a) kontynenty i ich części, np. Azja, Azja Południowo-Wschodnia, Europa Środkowo-Wschodnia
- b) jednostki terytorialne wydzielane ze względu na kryterium etniczne lub kulturowe, np. kraje bałkańskie; Ameryka Łacińska;
- c) Państwa obecnie istniejące, np. Francja, Wielka Brytania;
- d) Państwa historyczne, np. Asyria i Babilonia.

Uwaga: W określniku geograficznym nie może występować nazwa miejscowości.

Nie otrzymują określnika geograficznego hasła przedmiotowe z tematami językowo-etnicznymi, chyba, że są to dokumenty, których przedmiotem jest:

a) literatura (lub mitologia) występująca na określonym terytorium nie objętym wspólnotą kulturową lub państwową, np.

Mitologia - Azja Mniejsza

b) jeżeli temat występuje bez przymiotnika językowo-etnicznego, np.

Portrety - historia - Polska

c) jeżeli temat wskazuje na określony styl lub kierunek w sztuce, np.

Sztuka baroku - historia - Polska

Określnik geograficzny może wskazywać na lokalizację przedmiotu, którego nazwa wystąpiła jako temat językowo-etniczny, np.

Język francuski - Kanada – 20 w.

Malarstwo francuskie – Polska – 19 w.

5.3 Określniki chronologiczne

Określniki chronologiczne lokalizują w czasie przedmiot wyrażony w temacie lub określniku jednostkowym. Nie występują przy tematach chronologicznych. Określniki chronologiczne mają postać odpowiednich wieków zapisanych cyframi arabskimi. Tylko dla wieku dwudziestego wprowadzono dokładniejsze daty. Kategorie określników **chronologicznych specjalnych** (daty roczne) wprowadzono dla:

- wyborów, np.

Wybory parlamentarne - Polska - 1989 r.

Kampania wyborcza samorządowa – 2014 r.

- klęsk elementarnych, np.

Powódź – Polska – 1997 r.

- zamachów, np.

Jan Paweł II (papież ; 1920-) – zamach - 1981 r.

Określniki specjalne w postaci roku w „Bibliografii województwa mazowieckiego” stosujemy również w przypadku opisu różnego typu wydarzeń np. imprez, konkursów, festiwali itp.

UWAGA! Nie należy używać innych określników, niż te które są podane w SJHP BN. Aktualny zestaw znajduje się na stronie BN.

Określniki chronologiczne dla 20-tego wieku wg SJHP BN.

1901-1914 r. po nazwach krajów i regionów świata

1901-1918 r. po nazwach krajów i regionów świata

1901-1939 r. po nazwach krajów i regionów świata

1917-1941 r. po temacie i określniku - ZSRR

1918-1933 r. po temacie i określniku - Niemcy

1918-1938 r. po tematach i określnikach - Austria, Czechosłowacja

1918-1939 r. po nazwach krajów i regionów świata

1938-1945 r. po tematach i określnikach - Austria, Czechosłowacja

1939-1945 r. po nazwach krajów i regionów świata

od 1944 r. po temacie i określniku - Polska

1944-1956 r. po temacie i określniku - Polska

1944-1989 r. po temacie i określniku - Polska

od 1945 r. po nazwach krajów i regionów świata

1945-1948 r. po temacie i określniku - Czechosłowacja

1945-1949 r. po temacie i określniku - Niemcy
 1945-1985 r. po temacie i określniku - ZSRR
 1945-1989 r. po nazwach krajów i regionów świata
 1945-1991 r. po tematach i określnikach - Jugosławia, ZSRR oraz po nazwach krajów b. Jugosławii i b. ZSRR
 1945-1992 r. po temacie i określniku - Czechosłowacja
 1949-1989 r. po temacie i określniku - Niemcy (Republika Federalna)
 1956 r. po temacie: Poznań
 1956-1989 r. po temacie i określniku – Polska
 1968-1969 r. po temacie i określniku - Czechosłowacja
 1970 r. po tematach: Gdańsk, Gdynia, Szczecin, Elbląg
 od 1980 r. po temacie i określniku - Polska
 1980-1981 r. po temacie i określniku - Polska
 1980-1989 r po temacie i określniku - Polska
 1985-1991 r. po temacie i określniku - ZSRR
 od 1989 r. po nazwach krajów i regionów świata
 od 1991 r. po temacie: Jugosławia oraz po nazwach krajów b. Jugosławii i b. ZSRR
 od 1993 r. po tematach i określnikach - Czechy, Słowacja

Określniki te nie dotyczą gatunków piśmiennictwa i rodzajów sztuki. Można posługiwać się nimi w opracowaniu publikacji z zakresu historii literatury lub historii sztuki. Dopuszcza się stosowanie określników rocznych w opracowaniu plakatów.

Na potrzeby „Bibliografii województwa mazowieckiego” wprowadzono określniki określające lata kadencji samorządów.

np. Samorząd gminny – 1998-2002 r.
 Samorząd powiatowy – 2010-2014 r.
 Samorząd województwa – 2002-2006 r.
 Ciechanów – samorząd - 2006-2010 r.

Tematy i określniki geograficzne równobrzmiące

Stosowanie ich nie nastręcza katalogującym większych trudności. Problem, na który należy zwrócić uwagę, to stosowanie określnika chronologicznego w przypadku, gdy w haśle wystąpią dwie nazwy geograficzne (lub nazwy z przymiotnikiem etnicznym). Jak wiadomo, część określników chronologicznych jest ściśle związana z danymi krajami. Otóż, gdy w haśle wystąpią nazwy dwóch krajów, stosujemy określnik chronologiczny odpowiedni dla nazwy, która jest tematem, np.:

Polsko-radzieckie stosunki polityczne w latach 1932-1935 / Stanisław Gregorowicz.

651 9 |a Polska |x polityka |z ZSRR |y 1918-1939 r.
 651 9 |a ZSRR |x polityka |z Polska |y 1917-1941 r.

Ewangelicki Kościół Unijny na polskim Górnym Śląsku (1922-1939) / Henryk Czembor.

610 29 |a Ewangelicki Kościół Unijny na Polskim Górnym Śląsku
 650 9 |a Polityka narodowościowa |z Polska |y 1918-1939 r.
 650 9 |a Polityka wyznaniowa |z Polska |y 1918-1939 r.
 651 9 |a Niemcy za granicą |x religia |z Polska |y 1918-1939 r.